

Stödjande insatser för energieffektivitet, byggnaders energiprestanda och förnybar energi

Underlag för genomförande av EU-direktiv

Energimyndighetens publikationer kan laddas ner
eller beställas via energimyndigheten.se

Statens energimyndighet, mars 2025

ER 2025:09

ISSN 1403-1892

ISBN (pdf) 978-91-7993-225-1

Grafisk form: Energimyndigheten (omslag), Arkitektkopia AB (inlaga)

Tryck: Arkitektkopia AB, Bromma

Förord

I den energiomställning vi står mitt i spelar energieffektivitet en omistlig roll. Att slösa mindre med energi kan ge stora samhällsvinster i form av bl a minskade energikostnader, minskad miljöpåverkan och en tryggare energiförsörjning. Att spara el kan också snabbare ge utrymme åt nya verksamheter och processer som ska elektrifieras, i stället för att vänta in en kostsam och tidskrävande utbyggnad av elproduktion och -överföring. I tidigare arbeten har Energimyndigheten identifierat en stor potential för lönsam energieffektivisering som skulle kunna realiseras genom nya insatser.

Den här rapporten handlar om insatser med anledning av de reviderade direktiven om energieffektivitet och byggnaders energiprestanda, och en mindre del om det reviderade direktivet om förnybar energi. Fokus ligger inte på de ”stora” styrmedlen som utgör stommen i styrmedelsmixen för ökad energieffektivitet, utan snarare på de stödjande insatser som också behöver ingå i mixen för att den ska bli verkningsfull. För att energianvändare ska kunna reagera på incitament för energieffektivisering kan de behöva information, rådgivning osv. Det måste också finnas yrkespersoner med kompetens för olika energieffektiviseringsåtgärder. För att en marknad för energitjänster ska kunna växa fram finns flera hinder som behöver röjas. Styrmedlen behöver dessutom kombineras med insatser som säkerställer att inte utsatta hushåll drabbas oproportionerligt, utan tvärtom kan ta del av de vinster i privatekonomi och boendemiljö som energieffektivisering kan innebära.

Vår förhoppning är att förslagen i rapporten ska bidra såväl till genomförandet av de reviderade direktiven som till en hållbar energiomställning.

Caroline Asserup
Tf generaldirektör

Innehåll

Sammanfattning	3
Begrepp	5
1 Uppdraget	6
2 Bedömningar	7
2.1 Energieffektivitet först (EED 3)	7
2.2 Information och kontaktpunkter mm (EED 22 samt EPBD 18 och 29)	8
2.3 Utsatta hushåll (EED 24)	27
2.4 Certifiering av yrkesverksamma (EED 28 och EPBD 26)	31
2.5 Energitjänster (EED 29)	34
2.6 Finansiering mm (EED 30)	39
2.7 Förnybar energi i byggnader (RED 15a)	42
3 Slutsatser	46
4 Konsekvenser	52
5 Referenser	53

Sammanfattning

Energimyndigheten har fått i uppdrag att ta fram underlag för Sveriges genomförande av:

- Direktivet om energieffektivitet (EED) artikel 3, 22, 24.1–3, 28, 29 och 30,
- Direktivet om byggnaders energiprestanda (EPBD) artikel 18, 26, 29 och 30, samt
- Förnybartdirektivet (RED) artikel 15a.

De artiklar som omfattas av uppdraget har tyngdpunkt på information, kompetens och närliggande frågor, men rymmer även frågor om bl a energifattigdom, energitjänster och finansiering.

I september 2024 lämnade myndigheten en delredovisning med förslag på författningsändringar. I föreliggande slutredovisning redogör vi för hur de bestämmelser som inte berördes i delredovisningen bör tas vidare.

- Vad gäller *principen om energieffektivitet först* föreslår vi ett särskilt uppdrag eller utredning för att identifiera lagstiftning och åtgärder som strider mot principen om energieffektivitet först samt lämna förslag på hur hindren ska undanröjas. Vi föreslår också att Ekonomistyrningsverkets vägledning om konsekvensutredningar utvecklas vad gäller energiaspekter utöver eventuella klimatnyttor. Därutöver kommer kommande författningsändringar med anledning av principen sannolikt att behöva följas av föreskrifter och vägledning.
- Vad gäller *Information och kontaktpunkter* lämnar vi förslag på hur direktivets krav på information, rådgivning, vägledning osv kan organiseras för de olika målgrupper som berörs.
  - Vi föreslår att energi- och klimatrådgivningen, med de förändringar vi föreslog i höstas i vårt uppdrag om att utveckla energi- och klimatrådgivningen, fungerar som grundläggande kontaktpunkt för sin nuvarande målgrupp, dvs *hushåll, föreningar och små och medelstora företag*. Mer avancerade tjänster bör kunna tillhandahållas av privata energitjänsteföretag, med de förslag vi lämnar för att utveckla energitjänstemarknaden, inklusive en särskild kvalitetsmärkning för energitjänsteföretag som vill kalla sig gemensam kontaktpunkt.
  - För att möta kraven på riktade insatser mot *utsatta hushåll* behöver kommunerna få ett utpekat ansvar att jobba med detta.
  - *Offentliga organ* berörs i olika roller: som energianvändare, som samhällsplanerare och som social aktör. Även om Energimyndigheten utgör den naturliga kontaktpunkten för alla dessa roller behöver insatserna se olika ut. I rollen som energianvändare kan det t ex handla om utbildningar för att stärka beställarkompetensen, som samhällsplanerare kan vägledning bl a kopplas till den kommande lagstiftningen om principen om energieffektivitet först och till den kommunala energiplaneringen, och när kommunerna enligt vårt förslag får ett nytt ansvar att arbeta mot utsatta hushåll kommer de sannolikt att efterfråga vägledning, utbildning, informationsmaterial osv för detta.
  - Yrkesverksamma i *byggbranschen* skiljer sig från målgrupperna ovan då de inte berörs i sin roll som energianvändare utan genom att de i sin yrkesroll påverkar energianvändningen hos andra. Det har alltså inte nödvändigtvis något eget incitament att söka rådgivning om energieffektivitet, så vi bedömer att det är mer meningsfullt med olika typer av kompetenshögande insatser än med traditionell rådgivning. Sådana

insatser erbjuds redan idag av Energimyndigheten och byggbranschen, men de kan ses över för att säkerställa att de täcker målgruppens behov och når ut till dem som ska nås.

- För *övriga aktörer*, såsom större företag, bedömer vi att den information som ändå tillhandahålls – om än med andra aktörer som primär målgrupp – i huvudsak bör räcka för att klara direktivets krav, kompletterat med information och vägledning för aktörer som omfattas av specifik lagstiftning, såsom krav på energiledningssystem eller energikartläggning. Om större företag önskar rådgivning eller andra fördjupade insatser bör de kunna bekosta sådana tjänster själva.
- Vad gäller mekanismer för *tvistlösning utanför domstol* hänvisar vi till det förslag som nyligen lämnats av Energimarknadsinspektionen om en gemensam översyn av frågan utifrån flera reviderade direktiv på energiområdet. Om så önskas skulle den också kunna hantera tvister om energitjänster.
- Frågan om *delade incitament* kommer att behandlas i kommande renoveringsplan enligt EPBD, där Boverket och Energimyndigheten har i uppdrag att ta fram underlag. Beroende på utfall av den analysen kan ytterligare insatser, bl a i form av flerparts-dialoger, övervägas.
- Insatser för *utsatta hushåll* behöver hanteras i Energimyndighetens nya uppdrag om styrmedel och finansiering enligt EPBD. För att skydda hushåll från energifattigdom i vanskötta fastigheter krävs en översyn av rättsliga och andra verktyg.
- Om och hur befintliga *certifieringar av yrkesverksamma* inom energieffektivitetsrelaterade yrken kan utvecklas för att möta direktivets krav och marknadens efterfrågan bör diskuteras vidare med berörda aktörer inom det nätverk som Energimyndigheten behöver etablera enligt direktivet.
- För att främja marknaden för *energitjänster* behöver vägledning och andra stödande insatser utvecklas, i synnerhet mot offentlig sektor men också mot andra aktörer. Modeller för avtal om energiprestanda och andra energitjänsteavtal som är förenliga med upphandlingsregelverket behöver utvecklas och prövas, i samarbete med berörda aktörer och med stöd av Upphandlingsmyndigheten. Hinder för energitjänstemarknaden behöver röjas, såsom upphandlingsregler som försvårar vissa modeller för energitjänster och begränsningar i energitjänsteföretagens möjligheter att nyttja energideklarationsregistret för att identifiera presumtiva kunder.
- Behov av och förutsättningar för att utveckla *finansieringslösningar* behöver analyseras närmare i samverkan med finansärer, kunder och myndigheter.
- Åtgärder för ökad användning av *förnybar energi i byggnader* har föreslagits i ett antal rapporter från Energimyndigheten och andra myndigheter på senare år och berörs också i pågående uppdrag hos Boverket.

Som synes finns det flera områden där vi bedömer att behov av och lämplig utformning av fortsatta åtgärder bör analyseras närmare i samverkan med berörda aktörer innan skarpa åtgärder vidtas. Detta kan ske inom ramen för de nätverksaktiviteter och liknande insatser som möjliggörs genom Energimyndighetens nya uppdrag om insatser för ökad energieffektivitet, med fokus på just nätverksaktiviteter samt informations- och kompetenshöjande insatser. Däri kan också de förslag vi lämnar om att utveckla information, vägledning, utbildningar osv tas vidare. Flera områden kommer också att beröras av pågående uppdrag till Energimyndigheten och Boverket om underlag för genomförandet av EPBD.

Begrepp

Nedan förklarar vi några av de förkortningar och begrepp som förekommer i rapporten. För formella definitioner av begreppen hänvisar vi till definitionerna i respektive direktiv.

EED	Direktivet om energieffektivitet ¹
EPBD	Direktivet om byggnaders energiprestanda ²
RED	Förnybardirektivet ³
Gemensam kontaktpunkt	Se 2.2.1.
Energifattigdom	Energifattigdom kan uppstå i skärningen mellan dålig energiprestanda och låg inkomst och innebär att ett hushåll inte kan upprätthålla en skälig nivå på värme och annan energianvändning.
Utsatta hushåll	Utsatta hushåll är vårt samlingsbegrepp för gruppen "personer som påverkas av energifattigdom, utsatta kunder, personer i låginkomsthushåll och, om tillämpligt, personer som bor i subventionerade bostäder" som i ett flertal bestämmelser i EED behandlas som ett kollektiv.
Offentliga organ	Offentliga organ omfattar statliga myndigheter, kommuner och regioner. I vilken mån detta även innefattar deras skattefinansierade bolag är inte avgjort, men det omfattar i vart fall inte allmännyttiga bostadsbolag och andra offentligägda bolag som inte är skattefinansierade.
Delade incitament	Delade incitament kan t ex uppstå mellan fastighetsägare och hyresgäster om det är olika parter som genomför respektive tjänar på en energieffektiviseringsåtgärd.
Certifiering	En certifiering är ett intyg om att någon/något uppfyller de krav som ställs upp för certifieringen.
Ackreditering	En ackreditering visar att det organ som utfärdar certifieringar har nödvändig kompetens, rutiner osv för uppgiften.
Energitjänster	Energitjänster är avtalade tjänster (tekniska åtgärder, drift, styrning osv) som normalt sett ökar energieffektiviteten.
Avtal om energiprestanda	Avtal om energiprestanda är ett avtal om energitjänster där ersättningen relateras till det uppnådda resultatet i termer av verifierade energibesparingar, kostnadsbesparingar eller ett annat avtalat energiprestandakriterium.
Energigemenskap	En energigemenskap är en sammanslutning av medlemmar som producerar, konsumerar, lagrar och/eller säljer energi inom gemenskapen.
Smart och dubbelriktad laddning	Laddning som kan styras dynamiskt och där elen kan gå i båda riktningar, dvs både till och från fordonet.
Flexibilitetstjänster	Flexibilitetstjänster gör det möjligt att styra elanvändningen i tid utifrån t ex prissignaler.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/1791 av den 13 september 2023 om energieffektivitet och om ändring av förordning (EU) 2023/955 (omarbetning).

² Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1275 av den 24 april 2024 om byggnaders energiprestanda (omarbetning).

³ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 av den 11 december 2018 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor (omarbetning).

1 Uppdraget

Energimyndigheten har fått i uppdrag att ta fram underlag för Sveriges genomförande av:

- Direktivet om energieffektivitet⁴ (EED) artikel 3, 22, 24.1–3, 28, 29 och 30,
- Direktivet om byggnaders energiprestanda⁵ (EPBD) artikel 18, 26, 29 och 30, samt
- Förnybartdirektivet⁶ (RED) artikel 15a.

Energimyndigheten ska bedöma om det finns befintliga bestämmelser eller åtgärder som kan användas för att genomföra artiklarna eller om det krävs ändringar. Genomförandet ska utgå från de kravnivåer som finns i direktiven och inte gå längre än dessa.

25 september 2024 lämnade myndigheten en delredovisning med en första bedömning enligt ovan och med förslag på författningsändringar.⁷ 31 oktober 2024 lämnade myndigheten en delredovisning med resultatet från det samråd myndigheten genomfört som en del av uppdraget.⁸ 17 december lämnade myndigheten en delredovisning med bedömning enligt EED 28.6.9

Föreliggande rapport utgör slutredovisning av uppdraget, där vi lämnar förslag på åtgärder som inte i första hand rör författningsändringar. Artiklar som slutbehandlades i delredovisningen från september, antingen genom en bedömning om att ingen ytterligare åtgärd krävs eller genom ett komplett förslag på hantering, hanteras inte ytterligare här. För mer utförliga resonemang om energi- och klimatrådgivningen, inklusive analys av direktivets bestämmelser om information mm mot deras målgrupp allmänheten, hänvisas till tidigare uppdrag om utveckling av energi- och klimatrådgivningen.¹⁰

Myndigheten ska i relevanta delar inhämta synpunkter från Boverket, Energimarknadsinspektionen, Affärsverket svenska kraftnät och Trafikverket. I föreliggande redovisning har endast Boverket berörts och beretts möjlighet att inkomma med synpunkter, vilka också beaktats. Därutöver har synpunkter i relevanta delar inhämtats från Upphandlingsmyndigheten.

De artiklar som ingår i föreliggande uppdrag träffas också av ett nytt uppdrag i Energimyndighetens regleringsbrev för 2025 om insatser för ökad energieffektivitet i enlighet med EED och EPBD. Arbetet ska fokusera på insatser som nätverksaktiviteter samt informations- och kompetenshöjande insatser och ska kunna bidra till genomförande av de aktuella artiklarna. Det nya uppdraget ska delredovisas senast den 1 oktober 2025 och slutredovisas senast den 1 februari 2026.

⁴ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/1791 av den 13 september 2023 om energieffektivitet och om ändring av förordning (EU) 2023/955 (omarbetning).

⁵ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1275 av den 24 april 2024 om byggnaders energiprestanda (omarbetning).

⁶ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 av den 11 december 2018 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor (omarbetning).

⁷ Energimyndigheten (2024a).

⁸ Energimyndigheten (2024b).

⁹ Energimyndigheten (2024c).

¹⁰ Energimyndigheten (2024d), Energimyndigheten (2024e).

2 Bedömningar

Då identiska eller snarlika bestämmelser återkommer i flera direktiv (och ibland flera gånger i samma direktiv) redovisar vi nedan våra bedömningar med hänsyn till tematik snarare än direktiv. Varje avsnitt inleds med en uppräknig av de artiklar som helt eller delvis kvarstår efter delredovisningarna i september respektive december. För en fullständig redogörelse för de bestämmelser som omfattas av uppdraget, inklusive sådana som vi inte bedömt föranleder åtgärder, hänvisas till delredovisningen från september. Där framgår också i vilken mån bestämmelserna är nya eller ändrade i förhållande till gällande direktiv.

Av uppdragsbeskrivningen framgår att uppdraget ska utgå från genomförande av de kravnivåer som finns i direktiven och inte gå längre än dessa. Då flera av bestämmelserna är allmänt hållna lämnas ett visst tolkningsutrymme för hur mycket direktivet egentligen kräver. I sådana fall har vi vägt in vilken nytta bestämmelserna kan ge ur ett svenskt perspektiv och varit mer restriktiva i våra förslag i fråga om bestämmelser som i en svensk kontext inte nödvändigtvis svarar mot ett problem.

I flera fall krävs vidare analyser i samarbete med marknadens aktörer för att avgöra hur stort ett visst problem är och vilken typ av åtgärder som kan vara befogade. Då Energimyndigheten fått ett nytt uppdrag att utveckla insatser för energieffektivitet med fokus på nätverksaktiviteter samt informations- och kompetenshöjande insatser, bl a för att bidra till genomförandet av de artiklar som omfattas av föreliggande uppdrag (se kapitel 1), har vi inte velat föregripa utkomsten av detta. För att inte låsa fast oss vid ett visst genomförande hänvisar vi i stället till hur frågorna ska tas vidare inom ramen för detta arbete. Det innebär att det faktiska genomförandet fördröjs något, men förbättrar å andra sidan förutsättningarna för att direktivet genomförs på ett sätt som ger mervärden i Sverige.

2.1 Energieffektivitet först (EED 3)

EED artikel 3

5. När medlemsstaterna tillämpar principen om energieffektivitet först ska de göra följande:

- a) Främja och, i de fall då kostnads–nyttanalyser krävs, säkerställa tillämpningen och tillgängliggörandet för allmänheten av kostnad–nyttmetoder som tillåter en korrekt bedömning av fördelar, i vidare bemärkelse, med energieffektivitetslösningar, vid behov med beaktande av hela livscykel och ett långsiktigt perspektiv, system- och kostnadseffektivitet, försörjningstrygghet och kvantifiering ur ett samhälls- och hälsoperspektiv samt ur ett ekonomiskt och klimatneutralt perspektiv, hållbarhet och principer om cirkulär ekonomi i övergången till klimatneutralitet.
- b) Ta itu med konsekvenserna för energifattigdomen.
...
- d) Som ett led i sina integrerade nationella energi- och klimatlägesrapporter lämnats in i enlighet med artikel 17 i förordning (EU) 2018/1999, rapportera om hur principen om energieffektivitet först beaktats i de nationella och, när så är tillämpligt, regionala och lokala planerings-, policy- och större investeringsbeslut som rör de nationella och regionala energisystemen, inbegripet åtminstone följande:
  - i) En bedömning av tillämpningen av och fördelarna med principen om energieffektivitet först i energisystemen, särskilt i förhållande till energianvändningen.
  - ii) En förteckning över åtgärder som vidtagits för att avlägsna onödiga rättsliga eller andra hinder för genomförandet av principen om energieffektivitet först och av lösningar på efterfrågesidan, bland annat genom att identifiera nationell lagstiftning och åtgärder som strider mot principen om energieffektivitet först.

Principen om energieffektivitet först behandlades utförligt i delredovisningen med författningsförslag.¹¹ När dessa förslag väl omsatts i ändrade lagar och förordningar kommer det rimligen att krävas vägledningar och eventuellt föreskrifter, men dessa får avvakta tills lag- och förordningsändringar är på plats.

I delredovisningen konstaterade vi att tillämpningen av EED 3.5a inom ramen för förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar skulle underlättas av närmare vägledning. Ekonomistyrningsverket (ESV) har ett uppdrag (Fi2024/01483) att till 15 april 2026 ta fram ett ramverk för vägledning till dem som genomför konsekvensutredningar i enlighet med förordningen. Inom ramen för uppdraget ska ESV inhämta och beakta sakkunskap och metodstöd från ett antal myndigheter för vissa i uppdraget utpekade perspektiv, såsom barns rättigheter, brottslighet och brottsförebyggande arbete osv. Energiperspektivet pekas däremot inte ut, även om det delvis kan beröras av andra utpekade perspektiv. För att möjliggöra vägledningar om hur principen om energieffektivitet först kan tillämpas i konsekvensutredningar bör uppdraget kompletteras så att ESV även ska inhämta och beakta sakkunskap och metodstöd från Energimyndigheten i fråga om konsekvenser ur ett energiperspektiv.

I delredovisningen konstaterade vi vidare att det på den korta tid som stått till förfogande inte varit möjligt att göra en komplett kartläggning av lagstiftning och åtgärder som strider mot principen om energieffektivitet först enligt EED 3.5d och än mindre lämna förslag om hur eventuella identifierade hinder ska avlägsnas. I stället rekommenderade vi att regeringen ger ett separat uppdrag eller tillsätter en särskild utredning med denna uppgift – en rekommendation som kvarstår.

Därutöver har Energimyndigheten i sitt underlag om styrmedel för att nå Sveriges energisparkrav enligt EED artikel 8 beskrivit ett energieffektiviseringsbeting som ålägger elnäts- och fjärrvärmeföretag att uppnå en viss mängd energibesparingar hos energianvändarna. Ett sådant styrmedel skulle bidra till genomförandet av principen av energieffektivitet först, där de aktuella företagen ges incitament att bidra till energieffektivitetslösningar som kan minska behovet av kostsamma kapacitetsförstärkningar.

2.2 Information och kontaktpunkter mm (EED 22 samt EPBD 18 och 29)

EED artikel 22

1. Medlemsstaterna ska, i tillämpliga fall i samarbete med regionala och lokala myndigheter, säkerställa att informationen om tillgängliga energieffektivitetsåtgärder, enskilda åtgärder och finansiella och rättsliga ramar är transparent, åtkomlig och ges allmän spridning till alla berörda marknadsaktörer, såsom slutkunder, slutanvändare, konsumentorganisationer, företrädare för det civila samhället, gemenskaper för förnybar energi, medborgarenergigemenskaper, lokala och regionala myndigheter, energiorgan, tillhandahållare av socialtjänster, byggföretag, arkitekter, ingenjörer, miljörevisorer, energikartläggningsmän och installatörer av byggnadselement enligt definitionen i artikel 2.9 i direktiv 2010/31/EU.

2. Medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder för att främja och möjliggöra att slutkunder och slutanvändare använder energi på ett effektivt sätt. Dessa åtgärder ska ingå i en nationell strategi såsom de integrerade nationella energi- och klimatplaner som föreskrivs i förordning (EU) 2018/1999, eller den långsiktiga renoveringsstrategi som fastställs i artikel 2a i direktiv 2010/31/EU.

¹¹ Energimyndigheten (2024a).

Med avseende på tillämpningen av denna artikel ska dessa åtgärder omfatta en rad instrument och politiska åtgärder för att främja ett förändrat beteende, såsom

- a) skatteincitament,
- b) tillgång till finansiering, kuponger, bidrag eller subventioner,
- c) offentligt stödda energianvändningsbedömningar och riktade rådgivningstjänster och stödåtgärder för hushållskunder, särskilt personer som påverkas av energifattigdom, utsatta kunder och, om tillämpligt, personer som bor i subventionerade bostäder,
- d) riktade rådgivningstjänster för små och medelstora företag och mikroföretag,
- e) informationsspridning i tillgänglig form till personer med funktionsnedsättning,
- f) projektmodeller,
- g) aktiviteter på arbetsplatsen,
- h) utbildningsverksamhet,
- i) digitala verktyg,
- j) strategier för engagemang.

3. Med avseende på tillämpningen av denna artikel ska de åtgärder som avses i artikel 2 innefatta upprättande av stödjande ramar för sådana marknadsaktörer som de som avses i punkt 1, särskilt för följande:

- a) Inrättande av gemensamma kontaktpunkter eller liknande mekanismer för tillhandahållande av teknisk, administrativ och finansiell rådgivning om energieffektivitet, t.ex. energikontroller för hushåll, energirenovering av byggnader, information om byte av gamla och ineffektiva värmesystem mot moderna och mer effektiva anordningar och användning av förnybar energi och energilagring för byggnader, till slutkunder och slutanvändare, särskilt hushåll och mindre icke-hushållskunder, inbegripet små och medelstora företag och mikroföretag.
- b) Samarbete med privata aktörer som tillhandahåller tjänster såsom energikartläggningar och energianvändningsbedömningar, finansieringslösningar och genomförande av energirenoveringar.
- c) Kommunikation om kostnadseffektiva förändringar i fråga om energianvändning som är lätta att genomföra.
- d) Spridning av information om energieffektivitetsåtgärder och finansieringsinstrument.

...

4. Vid tillämpning av denna artikel ska medlemsstaterna i samarbete med behöriga myndigheter och, när så är lämpligt, privata intressenter inrätta särskilda gemensamma kontaktpunkter eller liknande mekanismer för tillhandahållande av teknisk, administrativ och finansiell rådgivning för energieffektivitet. Dessa inrättningar ska

- a) ge rådgivning med effektiv information om tekniska och finansiella möjligheter och lösningar för hushåll, små och medelstora företag, mikroföretag och offentliga organ,
- b) ge heltäckande stöd till alla hushåll, med särskild inriktning på hushåll som påverkas av energifattigdom och de byggnader som har sämst energiprestanda, samt till ackrediterade företag och installatörer som tillhandahåller eftermonteringstjänster, anpassade till olika typer av bostäder och geografiska områden, och ge stöd som omfattar de olika etapperna i eftermonteringsprojektet, även för att underlätta genomförandet av en minimistandard för energiprestanda, om en sådan standard fastställs i en unionsrättsakt,
- c) ge råd om beteenden avseende energianvändning.

5. De särskilda gemensamma kontaktpunkter som avses i punkt 4 ska, när så är lämpligt,

- a) tillhandahålla information om kvalificerade yrkespersoner inom energieffektivitet,
- b) samla in aggregerade typuppgifter från energieffektivitetsprojekt, utbyta erfarenheter och göra dem tillgängliga för allmänheten;
- c) sammanlänka potentiella projekt med marknadsaktörer, särskilt småskaliga, lokala projekt.

...

6. De gemensamma kontaktpunkter som avses i punkt 4 ska erbjuda särskilda tjänster för personer som påverkas av energifattigdom, utsatta kunder och personer i låginkomsthushåll.

...

7. Medlemsstaterna ska skapa lämpliga förutsättningar för marknadsaktörer att tillhandahålla adekvat och riktad information samt rådgivning om energieffektivitet till slutanvändare, inbegripet personer som påverkas av energifattigdom, utsatta kunder och, om tillämpligt, personer som bor i subventionerade bostäder, små och medelstora företag och mikroföretag.

8. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutkunder, slutanvändare, personer som påverkas av energifattigdom, utsatta kunder och, om tillämpligt, personer som bor i subventionerade bostäder, har tillgång till enkla, rättvisa, transparenta, oberoende, ändamålsenliga och effektiva mekanismer för tvistlösning utanför domstol för att lösa tvister som rör rättigheter och skyldigheter som föreskrivs i detta direktiv, genom en oberoende mekanism, såsom en energiombudsman eller ett konsumentorgan, eller genom en tillsynsmyndighet. Om slutkunden är en konsument enligt definitionen i artikel 4.1 a i Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/11/EU¹² ska dessa mekanismer för tvistlösning utanför domstol uppfylla de krav som anges där. Mekanismer för tvistlösning utanför domstol som redan finns i medlemsstaterna får användas för detta ändamål, förutsatt att de är lika effektiva.

Vid behov ska medlemsstaterna säkerställa att alternativa tvistlösningsorgan samarbetar för att tillhandahålla enkla, rättvisa, transparenta, oberoende, ändamålsenliga och effektiva mekanismer för tvistlösning utanför domstol vid tvister som uppstår rörande produkter eller tjänster som är kopplade till, eller kombinerade med, en produkt eller tjänst som omfattas av detta direktiv.

Det ska vara obligatoriskt för företag att delta i mekanismer för tvistlösning utanför domstol för hushållskunder, om inte medlemsstaten kan visa kommissionen att andra mekanismer är lika ändamålsenliga.

9. Utan att det påverkar de grundläggande principerna om medlemsstaternas förmögenhetsrätt och hyreslagstiftning ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att undanröja regleringsmässiga och icke-regleringsmässiga hinder för energieffektivisering när det gäller delade incitament mellan ägarna och hyresgästerna eller mellan ägare till en byggnad eller byggnadsenhet, i syfte att säkerställa att dessa parter inte avskräcks från att göra effektivitetshöjande investeringar som de annars skulle ha gjort på grund av att de inte individuellt kommer att erhålla de fullständiga fördelarna, eller på grund av att det saknas regler för uppdelning av kostnader och fördelar mellan dem.

Åtgärder för att avlägsna sådana hinder kan innefatta tillhandahållande av incitament, upphävande eller ändring av tillämpliga föreskrifter i lagar och andra författningar, antagande av riktlinjer och tolkningsmeddelanden eller förenkling av administrativa förfaranden, inbegripet nationella regler och åtgärder som reglerar beslutsprocesserna i andelsägda egendomar, samt möjligheten att använda externa finansieringslösningar. Åtgärderna kan kombineras med tillhandahållande av utbildning samt specifik information om och tekniskt stöd för energieffektivitet till sådana marknadsaktörer som de som avses i punkt 1.

Medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder för att stödja en flerpartsdialog med relevanta parter, t.ex. lokala och regionala myndigheter, arbetsmarknadens parter, fastighetsägar- och hyresgästföreningar, konsumentorganisationer, energidistributörer eller företag som säljer energi i detaljistledet, energitjänsteföretag, gemenskaper för förnybar energi, medborgarenergigemenskaper, offentliga myndigheter och organ, med syfte att lägga fram förslag om gemensamt godtagna åtgärder, incitament och riktlinjer som rör delade incitament mellan ägare och hyresgäster eller mellan ägare till en byggnad eller byggnadsenhet.

Varje medlemsstat ska rapportera sådana hinder och åtgärder som vidtagits i dess långsiktiga renoveringsstrategi, som fastställts enligt artikel 2a i direktiv 2010/31/EU och förordning (EU) 2018/1999.

...

¹² Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/11/EU av den 21 maj 2013 om alternativ tvistlösning vid konsumenttvister och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 och direktiv 2009/22/EG (direktivet om alternativ tvistlösning) (EUT L 165, 18.6.2013, s. 63).

EPBD artikel 18

1. Medlemsstaterna ska, i samarbete med behöriga myndigheter och i förekommande fall med privata intressenter, säkerställa att det inrättas och drivs faciliteter för tekniskt stöd, bland annat genom inkluderande gemensamma kontaktpunkter för byggnaders energiprestanda, som riktar sig till alla aktörer som deltar i byggnadsrenoveringar, bland annat bostadsägare och administrativa, finansiella och ekonomiska aktörer, såsom små och medelstora företag, inbegripet mikroföretag.

Medlemsstaterna ska säkerställa att faciliteter för tekniskt stöd är tillgängliga på deras territorium genom att inrätta minst en gemensam kontaktpunkt

- a) per 80 000 invånare,
- b) per region,
- c) i områden där byggnadsbeståndets genomsnittsålder är högre än det nationella genomsnittet,
- d) i områden där medlemsstaterna avser att genomföra renoveringsprogram för integrerade distrikt, eller
- e) på en plats som kan nås inom mindre än 90 minuters genomsnittlig restid, på grundval av de transportmedel som är tillgängliga lokalt.

Medlemsstaterna får utse de gemensamma kontaktpunkter som inrättats enligt artikel 22.3 a i direktiv (EU) 2023/1791 som gemensamma kontaktpunkter i den mening som avses i denna artikel.

...

2. De faciliteter för tekniskt bistånd som inrättats enligt punkt 1 ska

- a) ge rådgivning med effektiv information om tekniska och finansiella möjligheter och lösningar för hushåll, små och medelstora företag, inbegripet mikroföretag, och offentliga organ,
- b) ge heltäckande stöd till alla hushåll, med särskild inriktning på hushåll som påverkas av energifattigdom och de byggnader som har sämst energiprestanda, samt till ackrediterade företag och installatörer som tillhandahåller eftermonteringstjänster, anpassade till olika typer av bostäder och geografiska områden, och ge stöd som omfattar de olika etapperna i eftermonteringsprojektet.

3. Gemensamma kontaktpunkter som inrättats enligt punkt 1 ska

- a) tillhandahålla oberoende rådgivning om byggnaders energiprestanda och får åtfölja renoveringsprogram för integrerade distrikt.
- b) erbjuda särskilda tjänster för sårbara hushåll, personer som påverkas av energifattigdom och personer i låginkomsthushåll.

EPBD artikel 29

1. Medlemsstaterna ska ta fram och genomföra informations- och upplysningskampanjer. De ska vidta nödvändiga åtgärder för att informera ägare av och hyresgäster i byggnader eller byggnadsenheter och alla berörda marknadsaktörer, såsom lokala och regionala myndigheter och energigemenskaper, om de olika metoder som bidrar till förbättrad energiprestanda. Medlemsstaterna ska särskilt vidta nödvändiga åtgärder för att tillhandahålla skräddarsydd information till sårbara hushåll. Denna information ska också göras tillgänglig för lokala myndigheter och det civila samhällets organisationer.

2. Medlemsstaterna ska i synnerhet ge ägarna av eller hyresgästerna i byggnader information om energicertifikat, inklusive deras syfte och mål, om kostnadseffektiva åtgärder, och vid behov finansiella instrument, för att förbättra byggnadens energiprestanda, och om hur värmepannor för fossila bränslen kan ersättas med hållbarare alternativ. Medlemsstaterna ska tillhandahålla denna information med hjälp av åtkomliga och transparenta rådgivningsverktyg, såsom rådgivning om renovering och de gemensamma kontaktpunkter som inrättats enligt artikel 18, med särskild hänsyn till sårbara hushåll.

För de ändamål som avses i punkt 1 och första stycket i denna punkt ska kommissionen på medlemsstaternas begäran biträda medlemsstaterna vid organiserandet av informationskampanjer, som kan handhas i unionsprogram.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att lämplig vägledning och utbildning, även för underrepresenterade grupper, görs tillgänglig för dem som ansvarar för att genomföra detta direktiv. Denna vägledning och utbildning ska särskilt behandla vikten av bättre energiprestanda och göra det möjligt att bedöma den optimala kombinationen av bättre energieffektivitet, minskning av växthusgasutsläpp, användning av energi från förnybara energikällor och användning av fjärrvärme och fjärrkylning i samband med att industri- eller bostadsområden planeras, utformas, byggs och renoveras. Sådan vägledning och utbildning kan också omfatta strukturella förbättringar, klimatanpassning, brandsäkerhet, risker i samband med intensiv seismisk aktivitet, avlägsnande av farliga ämnen inklusive asbest, utsläpp av luftföroreningar (inklusive fina partiklar), kvalitet på inomhusmiljön och tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Medlemsstaterna ska sträva efter att införa åtgärder för att stödja utbildning för lokala och regionala myndigheter, gemenskaper för förnybar energi och andra relevanta aktörer, såsom medborgarledda renoveringsinitiativ, för att främja målen i detta direktiv.

I detta avsnitt behandlar vi de artiklar i EED och EPBD som på olika sätt rätt rör information, rådgivning, vägledning och närliggande frågor, inklusive konsumentfrågor. EED 22.2 innehåller även en mer allmän uppmaning till medlemsstaterna att vidta lämpliga åtgärder för att främja en effektiv energianvändning hos slutanvändarna, exemplifierat med såväl informativa styrmedel som ekonomiska, men för en bredare diskussion om styrmedel för effektivare energianvändning hänvisar vi till andra rapporter från Energimyndigheten.¹³

EED och EPBD innehåller ett antal bestämmelser om information och gemensamma kontaktpunkter som delvis går i varandra, där ett antal uppräknade målgrupper ska erbjudas viss typ av information, rådgivning och/eller annat stöd och där vissa bestämmelser riktas mot specifika målgrupper medan andra träffar brett. Alla berörda marknadsaktörer ska erbjudas information, medan kraven på rådgivning har en något smalare avgränsning, där mer utsatta grupper (i synnerhet utsatta hushåll; se 2.4) ska erbjudas det mest omfattande stödet. Förutom att erbjuda information och rådgivning till dem som efterfrågar det ska medlemsstaterna även genomföra informations- och upplysningskampanjer och särskilt tillhandhålla skräddarsydd information till sårbara¹⁴ hushåll (EPBD 29.1). Medlemsstaterna ska också se till att det finns lämplig vägledning och utbildning om energieffektivitet för personer som planerar, utformar, bygger och renoverar industri- eller bostadsområden, så att dessa kan bedöma den optimala kombinationen av bättre energieffektivitet, minskning av växthusgasutsläpp, användning av energi från förnybara energikällor och användning av fjärrvärme och fjärrkylning (EPBD 29.3).

Information om möjliga energieffektiviseringsåtgärder, inklusive finansiella och rättsliga ramar i enlighet med EED 22.1, erbjuds redan idag på energi- och klimatrådgivningens webbplats samt på berörda myndigheters webbplatser (i synnerhet Energimyndighetens och Boverkets). Denna information är tillgänglig för alla, oavsett om de ingår i den primära målgruppen för informationen eller inte. För att uppfylla kraven på gemensamma kontaktpunkter och liknande mekanismer bedömer vi dock att det krävs mer än ren envägskommunikation.

Eftersom olika målgrupper har delvis olika förutsättningar och behov ser vi ingen anledning att tolka *gemensamma* kontaktpunkter som att alla målgrupper ska ha samma kontaktpunkt, utan snarare som att respektive målgrupp ska kunna vända sig till ett ställe för gemensam information och/eller rådgivning om olika aspekter av energieffektivisering (teknisk, finan-

¹³ Se i synnerhet Energimyndigheten (2024f).

¹⁴ Engelskans ”vulnerable” översätts i EED med ”utsatta” och i EPBD med ”sårbara”. Vi använder konsekvent begreppet ”utsatta” utom när vi uttryckligen hänvisar till formuleringar i EPBD.

siell och i förekommande fall administrativ; jämför EED 22.4 och EPBD 18). Vi föreslår därför att kraven på information, vägledning, utbildning och gemensamma kontaktpunkter uppnås på ett sätt som svarar mot respektive målgrupps förutsättningar och behov, vilket innebär att det kan resultera i helt olika lösningar för olika aktörskategorier. Innan vi går in på de olika målgrupperna behöver vi dock reda ut vad en gemensam kontaktpunkt är.

2.2.1 Vad är en gemensam kontaktpunkt?

Begreppet *Gemensam kontaktpunkt* (one-stop shop) är inte definierat i EED eller i EPBD. Däremot ges i kommissionens vägledning till artikel 21, 22 och 24 i EED¹⁵ följande beskrivning:

Med gemensam kontaktpunkt (one-stop shop) avses en virtuell eller fysisk plats där berörda parter får stöd i alla frågor samt genomförandefaser av renoveringsprojekt som rör energi-effektivisering, från rådgivning till all information och alla tjänster de behöver för att genomföra ett ambitiöst globalt¹⁶ energieffektiviserings- eller renoveringsprojekt.

I den svenska språkversionen av direktivet förekommer begreppet gemensam kontaktpunkt även i EED 22.3e, för det som i den engelska versionen kallas *single point of contact*. Inte heller detta begrepp definieras i direktivet men beskrivs i vägledningen som en kontaktpunkt som ger rådgivning om och stöd avseende rättsliga aspekter som rör energi-effektivitet, till exempel kunders eller användares rättigheter, tillämplig rätt och tvistlösningsmekanismer. Denna bestämmelse hanterades i delredovisningen med författningsförslag och behandlas därför inte vidare här. När vi fortsättningsvis använder begreppet ”gemensam kontaktpunkt” – eller bara ”kontaktpunkt” – avses alltså en kontaktpunkt av typen *one-stop shop* om inte annat anges.

Vägledningen beskriver att det finns olika möjliga varianter av gemensamma kontaktpunkter och att medlemsstaterna kan välja den variant som passar bäst in i det lokala sammanhanget, förutsatt att tjänsterna är lämpliga för målgrupperna:

- 100 % offentlig – en lokal, regional eller nationell myndighet äger den gemensamma kontaktpunkten och ansvarar för att inrätta, förvalta och finansiera denna.
- 100 % privat – den gemensamma kontaktpunkten ägs, förvaltas och finansieras av en privat part och kan vara branschstyrd (tillverkare, installatör som vill utvidga sin verksamhet), styrd av ett energitjänsteföretag (befintligt energitjänsteföretag som redan tillhandahåller finansiering för energieffektiviseringsåtgärder och som väljer att utöka sin verksamhet), eller konsultstyrd (privata konsulter som vill utöka sin verksamhet genom att matcha kunder med entreprenörer och leverantörer).
- Offentligt–privat partnerskap – myndigheter och privata intressenter ingår partnerskap och delar upp ansvaret (till exempel en offentligt ägd och finansierad gemensam kontaktpunkt som förvaltas av ett privat företag).
- Kooperativ – en grupp intressenter utvecklar en gemensam kontaktpunkt i form av ett kooperativ.

Enligt EED behöver rådgivningen strikt talat inte tillhandahållas genom en gemensam kontaktpunkt, utan medlemsstaterna kan uppfylla bestämmelserna genom ”liknande

¹⁵ EU-kommissionen (2024).

¹⁶ Uttrycket ”global renovering” tycks komma från franskan där det betecknar ungefär en omfattande renovering med helhetstänk (La rénovation globale | France Rénov’).

mekanismer”. I vägledningen exemplifieras det med rådgivning på distans, till exempel via en webbplats, app eller hjälplinje, men också med fysiska alternativ, till exempel i form av workshops om energieffektivitet som anordnas av medlemmar i lokalsamhället eller metoder som liknar dörr-till-dörr-marknadsföring.

EPBD 18 har inte samma skrivning om ”liknande mekanismer”, men däremot uttrycks kraven som att medlemsstaterna ska ”säkerställa att det inrättas och drivs faciliteter för tekniskt stöd, bland annat genom inkluderande gemensamma kontaktpunkter för byggnaders energiprestanda”. Då kommissionen ännu inte publicerat någon vägledning om EPBD 18 är det svårt att bedöma hur ”faciliteter för tekniskt stöd” förhåller sig till ”liknande mekanismer”, men då dessa faciliteter bl a ska genomföras genom gemensamma kontaktpunkter tolkar vi det som att i vart fall någon del av de uppräknade målgrupperna ska erbjudas en gemensam kontaktpunkt enligt de krav på geografisk täckning som ställs upp i EPBD.¹⁷

I vägledningen till EED artikel 21, 22 och 24 ges exempel på tjänster som kan erbjudas av en gemensam kontaktpunkt:

- **Bedömning:** Tjänster som syftar till att bedöma den nuvarande energieffektiviteten och energiprestandan för att belysa förbättringsområden och den potentiella effekt som åtgärder kan få.
- **Riktlinjer:** Tjänster som innebär att kunder får råd och hjälp med att ta fram planer för förbättrad energieffektivitet, som identifierar möjliga förbättringar och lägger fokus på de mest omfattande renoveringarna.
- **Tillgång till finansiering:** Tjänster som syftar till att tillhandahålla finansiell rådgivning och stöd till kunder. En gemensam kontaktpunkt kan antingen själv tillhandahålla finansieringslösningar eller fungera som mellanhand mellan kunder och finansinstitut.
- **Genomförande:** Till dessa tjänster hör att välja ut lämpliga entreprenörer, upprätta avtal, hantera tillståndsförfaranden/godkännanden och övervaka byggprocessen.
- **Kvalitetssäkring:** Den gemensamma kontaktpunkten kan tillhandahålla kvalitetssäkringstjänster i samband med att entreprenörer identifieras (dvs. säkerställa att entreprenörerna är kvalificerade och certifierade) och att åtgärderna genomförs (dvs. kontrollera arbetet och övervaka processen).
- **Övervakning och uppföljning:** Övervakning och uppföljning kan också omfatta underhållstjänster och nöjdhetsrapporter bland såväl entreprenörer som konsumenter. Hit hör även samarbete med gemensamma kontaktpunkter av typen single point of contact (dvs sådana för rådgivning och stöd om rättsliga aspekter).
- **Tvärgående:** Det skulle också kunna handla om tvärgående verksamheter som syftar till att öka medvetenheten om fördelarna med energieffektivitet, sprida information, tillhandahålla utbildningar etc.

I rapporten *Contractors' report on good practices related to the EED-recast* beskrivs olika affärsmodeller för gemensamma kontaktpunkter. Den första modellen är faciliteringsmodellen (facilitation model) där kontaktpunkten informerar och motiverar husägarna

¹⁷ Minst en kontaktpunkt

a) per 80 000 invånare,

b) per region,

c) i områden där byggnadsbeståndets genomsnittsålder är högre än det nationella genomsnittet,

d) i områden där medlemsstaterna avser att genomföra renoveringsprogram för integrerade distrikt, eller

e) på en plats som kan nås inom mindre än 90 minuters genomsnittlig restid, på grundval av de transportmedel som är tillgängliga lokalt.

och ger begränsad rådgivning enbart under orienteringsfasen. Den andra modellen är koordineringsmodellen (coordination model) som koordinerar existerande marknadsaktörer och stöttar husägare med koordinering med leverantörer och installatörer, men koordinatören har inget ansvar för det renoveringsarbete som genomförs. Den tredje modellen är allt-inkluderat-modellen (all-inclusive model) som fullt ut guidar husägaren genom renoveringsprocessen, tar fullt ansvar för renoveringsarbetet och hela kundresan men inte alltid garanterar att en viss nivå på energibesparingar uppnås. Den sista modellen är ESCO-modellen (ESCO-type model) där den gemensamma kontaktpunkten drivs och förvaltas i samarbete med ett energitjänsteföretag ("ESCO", *energy service company*) som erbjuder kunden ett enda avtal för hela renoveringspaketet utifrån kundens behov, tar hela ansvaret för kvalitén på renoveringen och garanterar en viss mängd besparingar.

Gemensamma kontaktpunkter är alltså inte ett entydigt begrepp utan kan rymma olika typer av verksamheter, från kostnadsfri rådgivning till fullfjädrade energitjänsteföretag. Kommissionens rekommendationer beskriver olika tjänster som en kontaktpunkt *kan* erbjuda, men drar ingen tydlig gräns för hur omfattande utbud som *måste* finnas inom medlemsstaten. Då vi enligt vår uppdragsbeskrivning inte ska gå längre än de kravnivåer som finns i direktiven föreslår vi inte att alla kontaktpunkter mot alla målgrupper ska erbjuda alla typer av tjänster som beskrivs, utan vi försöker i vårt förslag till genomförande utgå från de problem som bestämmelserna syftar till att lösa.

Problembeskrivningen i kommissionens rekommendationer, som kan sägas lysa igenom även i direktivet, synes i hög grad utgå från en typisk mindre energianvändare – ett hushåll, ett mindre företag, en bostadsrättsförening osv. För dem är energifrågor inget de tänker på dagligdags och det kan därför vara en rätt hög tröskel för att genomföra ett energieffektiviseringsprojekt. För dem kan det vara värdefullt med såväl grundläggande information som möjlighet till individuell rådgivning, men också med samordning där de får hjälp att hitta lämpliga utförare osv. För andra aktörer kan däremot såväl behoven som motivationen se annorlunda ut, vilket behöver speglas i insatserna.

Vidare ser de resursmässiga förutsättningarna olika ut, där vissa energianvändare är beredda att betala för en helhetslösning, medan andra är beredda att lägga ner mer arbete själva. Kraven på kontaktpunkter kan därför behöva lösas med olika alternativ för olika målgrupper, men också med olika alternativ av olika omfattning inom respektive målgrupp.

I de förslag vi presenterar nedan beskriver vi en mångfald av insatser, där vissa målgrupper erbjuds mer omfattande stöd medan andra framför allt erbjuds information. För vissa målgrupper bedömer vi att behoven mer effektivt tillgodoses genom utbildning, vägledning eller andra insatser än individuell rådgivning. Vi väljer ändå att se dessa insatser som en del av genomförandet av bestämmelserna om kontaktpunkter, även om insatserna skiljer sig från den typ av kontaktpunkt som beskrivs i kommissionens rekommendationer.

2.2.2 Information och kontaktpunkter för allmänheten

En central målgrupp i både EED och EPBD är energianvändare i form av hushåll (enskilda men också i form av bostadsrättsföreningar¹⁸) samt små och medelstora företag, vilka ska erbjudas såväl information som rådgivning. Tillsammans med andra typer av föreningar utgör dessa, som vi samlat kan kalla "allmänheten", målgruppen för den kommunala energi- och klimatrådgivningen i Sverige.¹⁹

¹⁸ EU-kommissionen (2024).

¹⁹ Se dock 2.2.5 för diskussion om avgränsningen av små och medelstora företag.

I uppdraget Utvecklingsmöjligheter för den kommunala energi- och klimatrådgivningen²⁰ lämnade Energimyndigheten förslag på hur energi- och klimatrådgivningen kan utvecklas för att effektiviseras och bättre svara mot de nya kraven i EED och EPBD. Bl a föreslogs att det arbete som redan påbörjats, med en nationell webbplats för energi- och klimatrådgivningen, utvecklas vidare med en förstärkt nationell rådgivningsfunktion som besvarar frågor från rådsökande oavsett var i landet de bor. Den nationella rådgivningen skulle också ansvara för den nationella webbplatsen – som skulle anpassas för att säkerställa att den tillhandahåller all den typ av information som efterfrågas i direktivet²¹ – och bistå med materialproduktion och stöd till den kommunala rådgivningen.

Ett större nationellt ansvar för rådgivningen skulle frigöra tid för kommunerna, som utifrån de nya kraven i direktiven behöver få ett uttryckligt ansvar att arbeta med kampanjer och annan uppsökande verksamhet, inte minst gentemot utsatta hushåll. Ett hinder för detta (jämför EED 22.7) är dock att kommunerna inte har rätt att ta del av uppgifterna i energideklarationsregistret, inklusive kontaktuppgifter till ägarna, för att kunna identifiera och nå utsatta hushåll i byggnader med låg energiprestanda (se vidare 2.5.3).²²

Utöver riktade insatser mot utsatta områden kan kommunerna också dra nytta av de kommunala medarbetare som i sin yrkesroll ändå kommer i kontakt med utsatta hushåll, såsom inom socialtjänst och hemtjänst, för att förmedla enklare informationsmaterial och hänvisa vidare till den nationella rådgivningen. Den kommunala rådgivningen skulle också kunna ge råd till personer som pga ålder, teknikovana och liknande kan ha särskilda behov av ett fysiskt besök, utöver den distansrådgivning som den nationella rådgivningsfunktionen kan erbjuda.

När vi skrev vår rapport om energi- och klimatrådgivningen hade kommissionen ännu inte publicerat rekommendationer om tolkningen av de aktuella bestämmelserna, så vi kunde inte då bedöma om förslagen skulle vara tillräckliga för att möta direktivens krav i de delar som rör energi- och klimatrådgivningens målgrupper. Vår preliminära bedömning då var att så var fallet, men efter att kommissionens rekommendationer²³ publicerats behöver denna bedömning kompletteras något.

Som framgår ovan finns olika modeller för gemensamma kontaktpunkter vars tjänster skiljer sig vida i omfattning. Energi- och klimatrådgivningen kan sägas motsvara faciliteringsmodellen, då den erbjuder information och individuell rådgivning men i motsats till koordineringsmodellen inte matchar ihop kunder och leverantörer/installatörer. Att hänvisa

²⁰ Energimyndigheten (2024d), Energimyndigheten (2024e).

²¹ Förutom de allmänna kraven på information finns också mer specifika krav, såsom ”information om tillgängliga energitjänsteavtal och klausuler som bör ingå i ett sådant kontrakt för att garantera energibesparingar och slutkunders rättigheter, finansiella möjligheter till stöd för projekt inom området energieffektivisering, tillgängliga leverantörer av energitjänster som är kvalificerade eller certifierade enligt artikel 28 samt tillgängliga övervakning- och kontrollmetoder och kvalitetskontrollsystem” (EED 29.1).

²² För att hitta hushåll i skärningen mellan låg energiprestanda och låg inkomst – dvs risk för energifattigdom – behöver uppgifter om energiprestanda kombineras med uppgifter om hushållsinkomst. Både av praktiska skäl och av integritetsskäl behöver den uppsökande verksamheten sannolikt riktas mot utsatta områden snarare än mot enskilda hushåll. Utsatta områden kan identifieras genom att kombinera uppgifter om byggnaders energiprestanda med SCB:s data om genomsnittlig hushållsinkomst för s k demografiska statistikområden (<https://www.scb.se/hitta-statistik/regional-statistik-och-kartor/regionala-indelningar/deso---demografiska-statistikomraden/>). Även uppgifter om fastighetsvärden kan vara relevanta, då ett lågt fastighetsvärde kan göra det svårt att belåna fastigheten för att finansiera investeringar i energieffektivisering och dessutom vara ett uttryck för en svag bostadsmarknad, där det kan vara svårt att få bostaden såld om hushållet vill anpassa sitt boende till något mindre och energieffektivare.

²³ EU-kommissionen (2024).

rådsökande till enskilda företag skulle strida mot rådgivningens opartiska roll, men däremot hänvisar rådgivningen på sin webbplats till berörda branschorganisationer, där rådsökande kan få hjälp att hitta en lämplig utförare.²⁴ Även om den nationella rådgivningen enligt förslagen ovan får en större del av rådgivningen innebär den kommunala energi- och klimatrådgivningen ändå att det finns en lokal närvaro som med råge uppfyller EPBD:s krav på minst en kontaktpunkt i varje region²⁵ vad gäller faciliteringsmodellen.

Däremot är utbudet av kontaktpunkter av de mer avancerade modellerna högst begränsat i Sverige. Energieffektiviseringsföreningen listar åtta företag som enligt dem utgör one-stop-shops, men flera av dessa erbjuder bara olika typer av konsultverksamhet, snarare än de mer heltäckande lösningar som de avancerade kontaktpunktmodellerna innebär.²⁶

Kommissionen anger i sina rekommendationer²⁷ att en tillräcklig fysisk täckning för kontaktpunkterna är särskilt viktigt om målgruppen är utsatta grupper. Detta speglas också i EPBD 18, där rådgivning och stöd till bredare målgrupper (inklusive företag och offentliga organ) ska erbjudas av ”faciliteter för tekniskt bistånd” medan det ska finnas gemensamma kontaktpunkter – som alltså omfattas av kraven på fysisk täckning – för att erbjuda särskilda tjänster för sårbara hushåll, personer som påverkas av energifattigdom och personer i låginkomsthushåll (och för att tillhandahålla oberoende rådgivning om byggnaders energiprestanda, vilket ingår i energi- och klimatrådgivningens kompetens). Med det upplägg vi beskrivit ovan skulle dessa särskilda tjänster delvis kunna ges inom ramen för energi- och klimatrådgivningen men också inom ramen för andra delar av kommunalt arbete. Oavsett vilket uppfylls dock kravet på fysisk täckning.

I motsats till den kostnadsfria energi- och klimatrådgivningen erbjuder flera av de mer avancerade modellerna för kontaktpunkter så omfattande tjänster att det är rimligt att kunden får betala för dem. Detta torde vara av mindre intresse för utsatta hushåll, så därför bedömer vi att det kan vara acceptabelt med en mer begränsad fysisk täckning för dessa modeller, så länge det ändå finns ett tillräckligt totalt utbud av sådana. I dagsläget är det dock svårt att hävda att så är fallet, utan här krävs sannolikt ytterligare insatser.

Som framgick i 2.2.1 kan kontaktpunkter ägas och drivas av olika typer av aktörer. Energi- och klimatrådgivningen har inga intäkter från verksamheten eftersom rådgivningen är kostnadsfri, så privata aktörer kommer knappast självmant att erbjuda denna typ av tjänster (med mindre än att det offentliga upphandlar driften). Mer avancerade modeller, där kunderna betalar för tjänsterna, bör däremot principiellt kunna drivas på marknadsmässiga villkor, förutsatt att det finns en efterfrågan på tjänsterna. Vi menar därför att det offentliga bör vara restriktivt med att ge sig in i denna typ av verksamhet och först se över hur framväxten av privata alternativ skulle kunna främjas, innan det blir aktuellt att överväga insatser som riskerar att slå undan benen för marknadsdrivna lösningar.

²⁴ <https://energioklimatradgivningen.se/hushall/renoveraochbygga/tipsnarduskaanlitahantverkare.681.html>.

²⁵ EPBD 18.1 anger flera alternativa kriterier för att säkerställa en tillfredsställande geografisk täckning, men vi bedömer att regionkriteriet är mest ändamålsenligt utifrån svenska förhållanden.

²⁶ <https://eneff.se/atgarder/one-stop-shops/>. Vi har inte gjort någon egen bedömning av om listan är uttömmande utan bara bedömt de företag som listas.

²⁷ EU-kommissionen (2024).

Flera av de tjänster som erbjuds vid de mer avancerade modellerna för kontaktpunkter är att betrakta som energitjänster²⁸, vilket innebär att de åtgärder som förutses i EED 29 för att främja marknaden för energitjänster också kan bidra till att främja framväxten av privata kontaktpunkter (se 2.5). De åtgärder vi beskriver i anslutning till EED 29 har visserligen tyngdpunkt på tjänster riktade till offentlig sektor, men vi bedömer att om offentlig sektor agerar draglok så kan utvecklingen av marknaden även gynna andra presumtiva kunder.

Marknaden för energitjänster, inklusive i form av kontaktpunkter, kan också antas främjas genom en politik som generellt ökar incitamenten för energieffektivisering. I Energimyndighetens underlag inför genomförande av artikel 8, 10 och delar av 24 i det omarbetade EED²⁹ beskriver Energimyndigheten nya styrmedel som kan bidra till att uppnå Sveriges energisparkkrav enligt EED artikel 8. De nya styrmedlen kan antingen utformas som ett energieffektiviseringsbeting, där energiföretag får ett beting att uppnå en viss mängd besparingar hos sina (eller andras) kunder på det sätt de själva finner lämpligast, eller som ett brett subventionsprogram som ersätter stödmottagarna för den mängd besparingar de uppnår hos sina kunder. Båda modellerna bygger alltså på att en professionell aktör av något slag, såsom ett energiföretag eller ett energitjänsteföretag, hjälper andra att spara energi.

Hur de gör det är upp till dem, men i vår rapport bedömer vi att energi(tjänste)företagen kommer att ha intresse av att hitta åtgärder som i grunden är lönsamma för kunderna men ändå inte blir av pga andra hinder som beteendemisslyckanden eller höga transaktionskostnader. Genom att identifiera och paketera lämpliga åtgärder – inklusive val av t ex lämpligt fabrikat eller lämplig installatör – kan kunderna få hjälp att överkomma hindren så att åtgärderna kommer till stånd. Detta ligger nära det vi i 2.2.1 beskrev som koordineringsmodellen, även om det också går att tänka sig att företagen väljer att erbjuda ytterligare tjänster, som genomförande och/eller finansiering, motsvarande de mer avancerade modellerna.

De lösningar som skulle kunna växa fram genom nya styrmedel för energisparkkravet skiljer sig från hur kontaktpunkter vanligen tolkas, genom att vi i första hand föreställer oss att företagen söker upp kunder som pga ovan beskrivna hinder ännu inte övervägt att energieffektivisera alls. Därmed kan hela besparingen betraktas som additionell, dvs något som inte hade hänt utan företagets insats. Om företagen skulle inrätta kontaktpunkter dit personer kan vända sig när de funderar på att genomföra någon form av energieffektivisering, men inte bestämt sig för om eller hur, skulle de bara kunna tillgodoräkna sig den besparing som sker utöver vad som hade skett ändå. Det är förvisso möjligt, t ex genom kontrollerade undersökningar av hur stora besparingar som uppnås hos energianvändare som tagit hjälp av kontaktpunkten jämfört med jämförbara energianvändare som också övervägt att vidta åtgärder men inte tagit hjälp, men då detta kräver rätt omfattande insatser för att bli rättvisande är det högst tveksamt om företagen själva skulle välja att finansiera denna typ av undersökningar. Om Sverige skulle vilja använda de ovan beskrivna styrmedlen för att stimulera framväxten av kontaktpunkter dit energianvändare kan vända

²⁸ Energitjänster definieras i EED som ”den fysiska vinst, nytta eller mervärde som erhålls genom en kombination av energi med energieffektiv teknik eller med åtgärder, som kan inbegripa den drift, det underhåll och den kontroll som krävs för tillhandahållande av tjänsten, som tillhandahålls på grundval av ett avtal och som under normala förhållanden påvisats leda till kontrollerbar och mätbar eller uppskattningsbar förbättring av energieffektivitet eller primärenergibesparingar.” Tjänster för energieffektivisering som kunden betalar för (dvs ingår avtal om) – dvs de som är intressanta för privata aktörer att tillhandahålla – är alltså att betrakta som energitjänster.

²⁹ Energimyndigheten (2024f).

sig på eget bevåg skulle nog det offentliga behöva genomföra denna typ av undersökningar och sedan fastställa ett schablonvärde för hur stor andel av de uppmätta besparingarna som företagen kan tillgodoräkna sig som additionella.³⁰

Oavsett om regeringen väljer att gå vidare med ovan beskrivna styrmedel eller ej kan det också behövas mer riktade åtgärder för att mer specifikt gynna energitjänster i form av kontaktpunkter. Då ”gemensam kontaktpunkt” som synes inte är ett entydigt begrepp föreslår vi att det tas fram kriterier i form av en kvalitetsmärkning för när ett företag får kalla sig för en gemensam kontaktpunkt. De gemensamma kontaktpunkterna kan då redovisas särskilt i den förteckning över certifierade leverantörer av energitjänster som ska tillhandahållas enligt EED 29.3 (se 2.5.1), eller rentav ges en särskild hänvisning på energi- och klimatrådgivningens webbplats. En sådan märkning kan tas fram inom ramen för Energimyndighetens nya uppdrag om insatser för energieffektivitet (se kapitel 1), tillsammans med berörda aktörer.

En ansats där framväxten av privata kontaktpunkter främjas men inte tvingas fram innebär att det inte går att garantera att det verkligen etableras kontaktpunkter av de mer avancerade modellerna. Utvecklingen behöver därför följas noga så att ytterligare åtgärder vid behov kan sättas in.

En annan sak som inte berördes i tidigare nämnda rapport om energi- och klimatrådgivningen – eftersom den bara gällde just energi- och klimatrådgivningen – är hur den information som tillhandahålls på den nationella webbplatsen för rådgivningen bör förhålla sig till information som tillhandahålls på andra webbplatser, såsom Energimyndighetens eller Boverkets. Innan energi- och klimatrådgivningen hade en gemensam nationell webbplats som samlade information om effektiv energianvändning för sin målgrupp var det naturligt att sådan information fick tillhandahållas av respektive myndighet. Nu när denna webbplats finns innebär det att viss information förekommer dubbelt eller rentav tredubbelt, samtidigt som läsaren kan behöva korsläsa webbplatserna för att inte missa information som bara finns på den ena eller andra. Det är naturligtvis inte idealiskt, utan information bör så långt möjligt synkas och renodlas till ett ställe.

Vi bedömer att det är lämpligt att bygga vidare på energi- och klimatrådgivningens webbplats, så att den som söker råd om hur den kan minska sin energianvändning i första hand vänder sig dit. Även om inget hindrar att även personer som inte tillhör den primära målgruppen tar del av den information som erbjuds där bör urvalet av den information som presenteras styras av behoven hos allmänheten. Denna bör kompletteras med lämpliga hänvisningar så att eventuella besökare ur andra målgrupper hänvisas vidare till information som kan vara relevant för dem (se vidare i kommande avsnitt).

Utöver hänvisningar för aktörer utanför den primära målgruppen behövs även hänvisningar till information om andra aspekter än energiaspekter som kan behöva beaktas vid energi-effektiviseringsåtgärder, också av personer i den primära målgruppen. Exempelvis aktualiserar renoveringar inte bara energiaspekter utan också andra hållbarhetsaspekter som cirkulär

³⁰ Det kan också diskuteras om besparingarna överhuvudtaget ska kunna tillgodoräknas mot energisparkravet i EED artikel 8 då besparingar som följer av tvingande unionsrätt i normalfallet inte anses additionella. Dock finns i EED bilaga V 2c ett undantag för renoveringar av befintliga byggnader – där renovering inte definieras närmare – som innebär att besparingarna ändå kan tillgodoräknas om aktören (dvs i det här fallet energi(tjänste)företaget) på ett väsentligt sätt bidragit till att uppnå besparingarna. Dessutom är omfattningen av kraven på gemensamma kontaktpunkter öppen för tolkning på ett helt annat sätt än t ex de entydigt kvantitativa minimistandarder för byggnaders energiprestanda som nämns i bestämmelsen, vilket komplicerar bedömningen av vad som är ett resultat av tvingande unionsrätt respektive egna styrmedel.

ekonomi, kulturvärden, inomhusmiljö och boendeinflytande. Information om sådana aspekter, liksom byggregler osv, bör även fortsättningsvis tillhandahållas på Boverkets webbplats, men respektive webbplats behöver säkerställa att besökaren hänvisas vidare för aspekter som inte berörs där.

2.2.3 Information och kontaktpunkter för offentliga organ

Förutom till allmänheten ska kontaktpunkterna enligt både EED och EPBD även tillhandahålla rådgivning till offentliga organ. Offentliga organ skiljer sig i många avseenden från den allmänhet som är målgrupp för energi- och klimatrådgivningen och passar inte så väl in i den strukturen. I stället bedömer vi att Energimyndigheten är bättre lämpad att utgöra primär kontaktpunkt för offentliga organ. Offentliga organ har dessutom fler relevanta roller än enbart som energianvändare och därför behöver insatserna mot denna målgrupp utformas med hänsyn till de olika rollernas olika behov.

Offentliga organ som energianvändare

Som framgår av Energimyndighetens underlag³¹ för genomförande av EED artikel 5 och 6 krävs ytterligare arbete för att identifiera exakt vilka offentliga aktörer som träffas av definitionen av offentliga organ, men det gäller under alla omständigheter nationella, regionala och lokala myndigheter, dvs statliga myndigheter samt kommuner och regioner. Däremot omfattas inte offentligägda bolag som inte är skattefinansierade, såsom allmännyttiga bostadsbolag.

Det är heller inte klart hur de krav på minskad energianvändning och energirenovering som ställs på offentliga organ i nyss nämnda artiklar kommer att genomföras, men på ett eller annat sätt kommer ansvaret att behöva fördelas ut på de offentliga organen. Även kraven på minimistandarder för energiprestanda i EPBD artikel 9 innebär nya krav på offentliga organ i deras roll som fastighetsägare.

Dessa organ får därmed ett intresse för energieffektivisering utöver de fördelar åtgärderna kan innebära i ekonomiska eller andra termer, vilket gör att insatser som inte bara informerar om vad kraven innebär utan också om hur de kan uppnås, t ex med goda exempel på lyckat arbete hos andra offentliga organ med liknande förutsättningar, kan väntas bli efterfrågade. Energimyndigheten bör utnyttja detta i utformningen av insatser och förslagsvis samarbeta med andra aktörer som jobbar mot målgrupperna, såsom de regionala energikontoren och Sveriges kommuner och regioner. Detta kan ske inom ramen för Energimyndighetens nya uppdrag om insatser för ökad energieffektivitet (se kapitel 1).

Redan idag erbjuder Energimyndighetens webbplats³² grundläggande vägledning om effektiv energianvändning, utöver den information som tillhandahålls på den nationella energi- och klimatrådgivningens webbplats och som naturligtvis går att ta del av även för aktörer som inte utgör målgrupp för rådgivningen. Denna vägledning kan passa väl för exempelvis statliga myndigheter som främst använder energi på den egna arbetsplatsen, men för stora energianvändare som kommuner och regioner är denna typ av generisk information sannolikt av mer begränsat värde.

Många kommuner och regioner, inte minst de större, har redan idag intern kompetens för att bedriva ett aktivt arbete med energieffektivisering i de egna fastigheterna och verksam-

³¹ Energimyndigheten (2024g).

³² <https://www.energimyndigheten.se/effektiv-energianvandning/offentlig-sektor/>.

heterna. Särskilt för mindre kommuner kan det dock vara svårt att upprätthålla tillräckligt specialiserad kompetens internt, samtidigt som energianvändningen är tillräckligt stor för att motivera mer djupgående insatser än vad energi- och klimatrådgivningen skulle kunna bidra med ens om dess målgrupp skulle vidgas till att även omfatta offentliga organ. Här är det snarare aktuellt med kontaktpunkter av de mer avancerade modellerna, dvs olika typer av energitjänsteföretag. Informationen på Energimyndighetens webbplats behöver därför kompletteras med information och vägledning om energitjänster, i linje med kraven i EED artikel 29 (se 2.5).

Parallellt med detta bör de offentliga organen – och andra beställare – erbjudas hjälp med att stärka sin kompetens som beställare. Som framgår av 2.2.4 kan visserligen även beställare ta del av utbildningen Energilyftet, men den är inte anpassad till de speciella frågor som uppkommer i rollen som beställare. Där fanns i stället tidigare utbildningen Beställarkompetens, som riktade sig till beställare (bygggherrar, fastighetsägare och förvaltare) av energieffektiva byggnader, med syfte att höja deras kunskap om energi-effektiva byggnader och renoveringar samt tillhandahålla metoder och verktyg för att arbeta strukturerat och kvalificerat i energieffektiviseringsprojekt.

Vi bedömer att behovet av utbildning i beställarkompetens kvarstår och om något stärkts (jämför 2.5). Energimyndigheten kommer därför inom ramen för det nya uppdraget om insatser för ökad energieffektivitet (se kapitel 1) att se över möjligheten att i någon form åter erbjuda utbildning i beställarkompetens, eventuellt också inom fler områden än byggnader. I detta arbete bör erfarenheter från den tidigare satsningen³³ tas till vara.

I offentliga organ överlappar beställarkompetens delvis upphandlingskompetens. Vi förutsätter att upphandlingskompetens kommer att hanteras i genomförandet av EED 7, som inte ingår i detta uppdrag men som bl a anger att medlemsstaterna ska ”stödja upphandlande myndigheter och upphandlande enheter i användningen av energieffektivitetskrav, även på regional och lokal nivå, genom att tillhandahålla tydliga regler och riktlinjer inbegripet metoder för att bedöma livscykelkostnaderna och miljöeffekterna och miljökostnaderna, inrätta kompetensstödcentrum, uppmuntra samarbete mellan upphandlande myndigheter – även över gränserna – och använda gemensam upphandling och digital upphandling när så är möjligt”. I 2.5.2 bedömer vi också att Upphandlingsmyndigheten behöver involveras i arbetet med att utveckla stödet till offentlig sektor i fråga om energitjänster.

Offentliga organ som samhällsplanerare

Många offentliga organ påverkar samhällets energianvändning på andra sätt än genom den egna energianvändningen och behöver då, i enlighet med principen om energieffektivitet först, ta ett större ansvar för hur deras beslut påverkar energianvändningen. Detta behandlades i delredovisningen med författningsförslag och kommer sannolikt att kräva ytterligare vägledning för tillämpningen (se 2.1). Detta gäller inte minst i rollen som samhällsplanerare.

Den fysiska planeringen enligt plan- och bygglagen är i huvudsak ett kommunalt ansvar, med en stödande och granskande roll för länsstyrelserna. Vissa regioner har vidare ett utpekat ansvar för regional fysisk planering, utöver regionernas ansvar för bl a planering av regional transportinfrastruktur. Kommuners och regioners skiftande förutsättningar i fråga om geografi, demografi, organisation, politiska strategier mm bidrar till att det finns en stor spridning i förmåga och resurser och följaktligen vilken typ av stöd de efterfrågar från en kontaktpunkt.

³³ CIT Energy Management (2019).

Det finns flera befintliga strukturer och verktyg som går att bygga vidare på för att tillhandahålla stöd och information till regionala och kommunala tjänstepersoner och beslutsfattare inom fysisk planering. Detta gäller inte minst den kommunala energiplaneringen, där de utmaningar och möjligheter som identifieras i energiplaneringen kan behöva omsättas i eller tas om hand med samhällsplanering. Energimyndigheten har tagit fram en vägledning för kommunal energiplanering som ska fungera som ett stöd och verktyg för dem som arbetar med samhällsplanering och energi- och klimatfrågor på kommunal nivå. Den vägledningen kan utvecklas, bland annat med stöd kopplat till genomförandet av direktiven.

Precis om i de offentliga organens roll som energianvändare innebär de nya direktiven, i synnerhet EPBD, nya krav på offentliga organ i rollen som samhällsplanerare. Även i den rollen torde det vara klokt att ta fasta på det intresse som de nya kraven skapar och inte bara informera om kravens innebörd utan också om möjliga lösningar, goda exempel osv. Detta kan med fördel ske inom ramen för befintliga nätverk och arenor för målgruppen som drivs av andra aktörer, såsom Sveriges kommuner och regioner, energikontoren och länsstyrelsen. För att lyckas med detta krävs en mer detaljerad kartläggning av befintliga kontaktytor med målgruppen samt ytterligare samarbete med de aktörer som driver dessa nätverk och arenor.

Ovan beskrivna insatser kan utvecklas inom ramen för Energimyndighetens uppdrag om insatser för ökad energieffektivitet (se kapitel 1) samt för uppdraget i Energimyndighetens regleringsbrev om insatser för ökad långsiktig energiplanerings- och energiberedskapsförmåga på lokal och regional nivå.

Offentliga organ som social aktör

Som nämnts ovan innebär de nya kraven i direktiven att kommunerna behöver få ett nytt ansvar för att jobba uppsökande mot utsatta hushåll. Detta kan delvis integreras i befintlig verksamhet, genom att medarbetare inom exempelvis socialtjänst och hemtjänst kan fånga upp personer som bör hänvisas vidare till energi- och klimatrådgivningen eller åtminstone förses med enklare informationsmaterial. Även miljötillsynen kan användas proaktivt (se 2.3). Därutöver behövs mer riktade insatser, t ex i utsatta bostadsområden, vilka kommunen antingen kan bedriva i egen regi eller i samverkan med ideella sociala aktörer (se även 2.3). Oavsett vilket kommer kommunerna sannolikt i vart fall inledningsvis att ha ett stort behov av stöd i effektiva arbetssätt, utbildningsmaterial för medarbetare eller samarbetspartners, informationsmaterial att dela ut osv. Det kan även övervägas om det vore lämpligt att kunna dela ut enklare utrustning (t ex kylskåpstermometrar, tätningslistor och liknande). Energimyndigheten kan bidra med sådant stöd, men för att detta ska bli verkningsfullt behöver kommunerna först få ett uttryckligt ansvar att arbeta med dessa frågor, i linje med de förslag som lämnades i rapporten om utveckling av energi- och klimatrådgivningen.

2.2.4 Information och kontaktpunkter för byggbranschen

Kontaktpunkterna enligt EED och EPBD ska inte bara ge stöd till olika kategorier av energianvändare utan också till aktörer i byggbranschen. I EED uttrycks detta som att kontaktpunkterna ska ge heltäckande³⁴ stöd till ackrediterade företag och installatörer som tillhandahåller eftermonteringstjänster³⁵, anpassade till olika typer av bostäder och geografiska

³⁴ I den engelska versionen används uttrycket ”holistic”. I ljuset av fortsättningen av meningen tolkar vi det som att stödet ska täcka de olika etapperna i eftermonteringsprojektet.

³⁵ I den engelska versionen används uttrycket ”retrofit”, vilket kan omfatta såväl uppgradering av befintliga komponenter (t ex byte till mer energieffektiva fönster) som installation av nya komponenter (t ex en värmepump). I dagligt tal skiljer det sig inte märkbart från EPBD:s användning av begreppet ”byggnadsrenoveringar” och vi ser heller inget behov av att exakt avgränsa vad som ingår i respektive begrepp.

områden, och ge stöd som omfattar de olika etapperna i eftermonteringsprojektet. I EPBD återfinns samma formuleringar, men där finns också en mer generell skrivning om att det ska finnas faciliteter för tekniskt stöd, bland annat genom gemensamma kontaktpunkter, som riktar sig till alla aktörer som deltar i byggnadsrenoveringar, bland annat bostadsägare och administrativa, finansiella och ekonomiska aktörer, såsom små och medelstora företag. Då detta tekniska stöd bara ”bland annat” ska ges genom gemensamma kontaktpunkter tolkar vi det som att medlemsstaterna har friare händer att välja hur detta stöd ska förmedlas. Flera av de uppräknade aktörerna ingår dessutom i andra målgrupper, såsom allmänheten eller offentliga organ, och berörs därför inte vidare i detta avsnitt.

De aktörer som deltar i en byggnadsrenovering/eftermontering i egenskap av installatörer eller andra verksamma i byggbranschen skiljer sig från kontaktpunkternas primära målgrupp då de inte berörs i egenskap av energianvändare, utan då de genom sin verksamhet påverkar andra aktörers energianvändning. De har alltså inte nödvändigtvis något själva att vinna på att göra (eller rekommendera sina kunder att göra) mer energieffektiva val i fråga om vad som ska göras, vilken produkt som ska väljas osv. Det är alltså svårt att se att aktörerna i byggbranschen i någon högre grad självmant skulle söka sig till en kontaktpunkt för rådgivning. Det är ännu svårare att se att de mer omfattande modellerna för kontaktpunkter överhuvudtaget skulle vara relevanta för byggaktörer, eftersom denna typ av energitjänster vänder sig till dem som använder energin och därmed kan tjäna på att minska användningen.

För att aktörerna i byggbranschen ska göra mer energieffektiva val krävs snarare dels att kunderna efterfrågar det (vilket kan främjas både genom informationsinsatser och genom andra insatser enligt direktiven) och dels att aktörerna har den nödvändiga kompetensen. Det senare hanteras framför allt genom EED artikel 28, som berör olika insatser för att säkerställa en lämplig kompetensnivå som motsvarar marknads behov för energieffektivitetsrelaterade yrken (se 2.4). Dock kan den information och utbildning som Energimyndigheten tillhandahåller på sin webbplats för yrkesverksamma i byggbranschen³⁶ möjligen betraktas som en gemensam kontaktpunkt.

Denna typ av kontaktpunkt skiljer sig visserligen väsentligt från de modeller som beskrivs i kommissionens rekommendationer, men beskrivningen i rekommendationerna utgår från energianvändarnas perspektiv och är därmed hur som helst inte relevant för byggbranschen. Att aktörer i byggbranschen har andra behov speglas vidare i rekommendationerna genom en hierarki bland målgrupper, där kärnan utgörs av utsatta hushåll, nästa nivå omfattar andra mindre slutkunder och slutanvändare och därefter andra slutkunder och slutanvändare och övriga berörda parter.³⁷

Aktörer i byggbranschen är varken slutkunder eller slutanvändare (dvs energianvändare som inte har en direkt kundrelation med en energileverantör utan betalar för sin energianvändning genom hyra eller motsvarande) och tillhör därmed det yttersta skiktet. Mot den bakgrunden, och mot bakgrund av uppdragsbeskrivningens formuleringar om att inte gå längre än de kravnivåer som finns i direktiven, bedömer vi det som mer ändamålsenligt att utveckla den information och de utbildningar som tillhandahålls för att bättre möta målgruppens behov, snarare än att försöka inrätta kontaktpunkter utifrån modeller som är anpassade för energianvändarnas behov.

³⁶ <https://www.energimyndigheten.se/effektiv-energianvandning/yrkesverksamma/byggbranschen/>.

³⁷ EU-kommissionen (2024), s 4.

Energimyndigheten har tidigare tillsammans med andra aktörer tagit fram kompetenshöjande insatser riktat till olika målgrupper i byggbranschen:

- *Energilyftet* är en webbutbildning som vänder sig till beställare, ingenjörer, arkitekter, byggprojektledare och tekniska förvaltare. Utbildningen förvaltas av Energimyndigheten.
- *Energibyggare* är en webbutbildning som vänder sig till alla som arbetar på en byggarbetsplats: byggnadsarbetare, installatörer, arbetsledare och platschefer. Energimyndigheten var med och finansierade framtagandet av utbildningen och hänvisar fortfarande till den på sin webbplats, men numera förvaltas utbildningen av Byggbranschens utbildningscenter³⁸.

Energilyftet uppdaterades senast 2022 och skulle behöva uppdateras med anledning av nya svenska och EU-mål samt av genomförandet av de omarbetade direktiven, framför allt EPBD. Därutöver har Energimyndigheten initierat ett arbete med en liknande utbildning, Driftlyftet, för drifttekniker, fastighetsskötare och andra som arbetar med fastigheters dagliga drift.³⁹ Med dessa förändringar, och i kombination med förslagen i 2.4, bedömer vi preliminärt att de yrkesverksamma som arbetar med renoveringar/eftermonteringar får det stöd de behöver. Däremot kan det finnas anledning att se över i vilken mån utbildningarna når sina målgrupper och om de kan nå fler. Detta, liksom om det skulle finnas yrkeskategorier som inte får det stöd de behöver genom dessa utbildningar, kan analyseras närmare inom ramen för Energimyndighetens uppdrag om insatser för ökad energieffektivitet (se kapitel 1).

2.2.5 Information och kontaktpunkter för andra berörda aktörer

Utöver de målgrupper som beskrivits i föregående avsnitt, vilka ska erbjudas rådgivning om energieffektivisering och/eller stöd genom de olika etapperna i ett renoverings/effektiviseringsprojekt, ska medlemsstaterna enligt EED 22.1 också säkerställa att ”alla berörda marknadsaktörer” har tillgång till information om energieffektivisering, inklusive finansiella och rättsliga ramar. Förutom energianvändarna själva exemplifieras med ”konsumentorganisationer, företrädare för det civila samhället, gemenskaper för förnybar energi, medborgarenergigemenskaper, lokala och regionala myndigheter, energiorgan, tillhandahållare av socialtjänster, byggföretag, arkitekter, ingenjörer, miljörevisorer, energikartläggningmän och installatörer av byggnadselement”.

Vissa av dessa målgrupper träffas också av EPBD 18.1 som anger att de gemensamma kontaktpunkterna ska rikta sig till ”alla aktörer som deltar i byggnadsrenoveringar”, vilket exemplifieras med ”bostadsägare och administrativa, finansiella och ekonomiska aktörer, såsom små och medelstora företag, inbegripet mikroföretag”. Även i EPBD är det dock bara allmänheten och offentliga organ som måste erbjudas rådgivning, så vi tolkar bestämmelsen som att kontaktpunkterna kan vända sig till andra aktörer som deltar i byggnadsrenoveringar i andra roller än som rådsökande. T ex innebär vissa modeller för kontaktpunkter att energianvändaren ska kunna matchas ihop med lämpliga installatörer, finansiärer osv. De kontaktpunkter som jobbar så kan då vända sig till företag som arbetar med installationer, finansiering osv i den egenskapen, snarare än i deras roll som energianvändare. För sådana aktörer, t ex finansiella, som inte ingår i målgrupperna allmänheten, offentliga organ eller byggbranschen, bedömer vi alltså inte att de aktuella bestämmelserna kräver något annat än just information.

³⁸ <https://buc.se/utbildningar/energibyggare/>.

³⁹ https://laganbygg.se/pagaende-projekt/driftlyftet__296.

Bland de aktörer som räknas upp i bestämmelserna ingår de flesta i någon av de målgrupper vi redan beskrivit, så de som framför allt faller utanför är större företag som berörs i sin roll som energianvändare. Enligt förordningen (2016:385) om bidrag till kommunal energi- och klimatrådgivning får rådgivningen inte omfatta

1. besiktningens verksamhet eller delaktighet vid upprättandet av energideklarationer enligt lagen (2006:985) om energideklarationer, eller
2. verksamhet som berör arbete med energikartläggning enligt lagen (2014:266) om energikartläggning i stora företag.

Det förefaller högst rimligt att företag inte ska kunna nyttja den offentligt finansierade rådgivningen för att uppnå lagkrav de är skyldiga att följa, utan att de får bekosta de rådgivningstjänster de eventuellt kan behöva för detta själva. Då målgruppen för lagen om energikartläggning i stora företag hittills varit just stora företag har rådgivningen ändå träffat de små och medelstora företag som enligt direktiven ska erbjudas rådgivning.⁴⁰

Genom revideringen av EED ändras emellertid avgränsningen av vilka företag som är skyldiga att genomföra energikartläggningar, så att gränsen sätts utifrån storleken på energianvändningen snarare än utifrån storleken på företaget. Därmed kommer även vissa små och medelstora företag att omfattas av kraven på energikartläggning och därmed, såsom förordningen är skriven, inte få nyttja energi- och klimatrådgivningen. Trots att kontaktpunkterna enligt både EED och EPBD ska erbjuda rådgivning till små och medelstora företag menar vi emellertid att omfattningen av rådgivningen behöver läsas i ljuset av de krav på energikartläggning som ställs upp i EED 11, vilka ligger till grund för den svenska lagstiftningen. De företag som omfattas av kraven kan – oavsett storlek – vara betjänta av vägledning om vad kraven innebär. Sådan vägledning tillhandahålls av Energimyndigheten och bör vara tillräcklig för att täcka den gruppens behov av kostnadsfri rådgivning, medan företagen själva får bekosta de tjänster de behöver för att kunna uppfylla lagkraven.

Omvänt innebär den nya avgränsningen för energikartläggningskraven att vissa större företag inte längre kommer att omfattas av krav på energikartläggning. Det finns då inga formella hinder för att de ska kunna nyttja energi- och klimatrådgivningen, men vi menar ändå att det är rimligt att företag av den storleksklassen i högre grad bekostar eventuella rådgivningstjänster själva, i den mån de har behov av mer omfattande insatser än den skriftliga information som erbjuds på den nationella webbplatsen för energi- och klimatrådgivningen.

Däremot bör företag och andra aktörer, oavsett om de omfattas av krav på energikartläggning, energideklarationer eller något annat, kunna ta del av de utbildningar om beställarkompetens vi föreslår i 2.2.3.

2.2.6 Tvistlösning utanför domstol

I vår delredovisning med författningsförslag⁴¹ bedömde vi, efter att ha inhämtat synpunkter från Energimarknadsinspektionen (Ei), att Sverige redan uppfyllde kraven på mekanismer

⁴⁰ Små och medelstora företag definieras inte närmare i EPBD men i EED hänvisas till artikel 2.1 i bilagan till kommissionens rekommendation 2003/361/EG (Kommissionens rekommendation av den 6 maj 2003 om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag), där kategorin mikroföretag samt små och medelstora företag (SMF-kategorin) utgörs av företag som sysselsätter färre än 250 personer och vars årsomsättning inte överstiger 50 miljoner euro eller vars balansomsättning inte överstiger 43 miljoner euro per år.

⁴¹ Energimyndigheten (2024b).

för tvistlösning utanför domstol enligt EED 22.8. I ett nyligen rapporterat regeringsuppdrag gör dock Ei nu en annan bedömning.⁴²

Ei bedömer att dagens system inte är tillräckligt för att säkerställa tillgång till tvistlösning utanför domstol enligt elmarknadsdirektivets krav, vilka motsvarar kraven i EED 22.8. I motsats till dagens system omfattar kraven inte bara hushåll mot företag utan också företag mot företag och hushåll mot hushåll, där det senare kan aktualiseras i fråga om energidelning. Ei föreslår därför att förutsättningarna för att instifta ett organ för tvistlösning utanför domstol, gemensamt för el, gas, fjärrvärme och fjärrkyla, bör utredas i ett separat uppdrag. Energimyndigheten instämmer i den bedömningen.

2.2.7 Delade incitament

Enligt EED 22.9 ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att undanröja regleringsmässiga och icke-regleringsmässiga hinder för energieffektivisering när det gäller delade incitament. I motsats till de andra bestämmelserna i artikeln handlar punkten inte om informationsrelaterade styrmedel utan om informationsrelaterade marknadsmisslyckanden, i form av delade incitament. Direktivets definition av delade incitament skiljer sig dock från den gängse nationalekonomiska användningen av begreppet och omfattar såväl relationen mellan ägare och hyresgäster som den mellan olika ägare (t ex i en bostadsrättsförening).

Redan i det ursprungliga EED från 2012⁴³ fanns en bestämmelse om att undanröja hinder för energieffektivisering, särskilt när det gäller delade incitament. I den versionen av direktivet skulle medlemsstaterna också uttryckligen utvärdera förekomsten av sådana hinder, vilket också gjordes 2013⁴⁴. Därutöver har frågan behandlats mer översiktligt i underlagen till tidigare renoveringsstrategier 2013⁴⁵, 2016⁴⁶ och 2019⁴⁷.

De renoveringsplaner som ska tas fram enligt EPBD 3 ska innehålla en beskrivning av marknadshinder och marknadsmisslyckanden, inklusive delade incitament. Enligt EPBD 9.4e ska medlemsstaterna vidare undanröja icke-ekonomiska hinder, inklusive delade incitament. Dessa artiklar omfattas av uppdrag till Boverket (KN2024/02516) respektive Energimyndigheten (KN2024/02515) om underlag för genomförandet av EPBD. Vi kommer alltså att återkomma till frågan om delade incitament och åtgärder för att undanröja sådana.

EED 22.9 innehåller även en ny bestämmelse om att medlemsstaterna ska stödja flerpartsdialoger för att minska delade incitament. Flerpartsdialoger sker idag bland annat genom Energimyndighetens behovsägarnätverk Belok⁴⁸, Bebo⁴⁹, Besmå⁵⁰ och Lågan⁵¹. Belok (Beställargruppen för energieffektiva lokaler) har berört frågan om delade incitament genom studier om samverkan mellan fastighetsägare och hyresgäster⁵² och om en sam-

⁴² Energimarknadsinspektionen (2025).

⁴³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG.

⁴⁴ Boverket (2013a).

⁴⁵ Boverket (2013b).

⁴⁶ Boverket (2016).

⁴⁷ Boverket (2019).

⁴⁸ <https://belok.se/>

⁴⁹ <https://www.bebostad.se/>

⁵⁰ <https://energieffektivasmahus.se/>

⁵¹ <https://laganbygg.se/>

⁵² <https://belok.se/forstudie-befintliga-samverkansformer-mellan-fastighetsagare-och-hyresgaster/>

verkansmodell kring gröna hyresavtal⁵³. Energimyndigheten arbetar även främjande med energitjänster till bostadsrättsföreningar och mindre ägare till flerbostadshus⁵⁴, som ett sätt att hantera frågan om delade incitament. Beroende på hur analysen av delade incitament och andra hinder i ovan nämnda uppdrag till Boverket och Energimyndigheten faller ut så kan det finnas anledning att förstärka insatserna för flerpartsdialoger, inom ramen för Energimyndighetens uppdrag om insatser för ökad energieffektivitet (se kapitel 1).

2.3 Utsatta hushåll (EED 24)

EED artikel 24

1. Utan att det påverkar deras nationella ekonomiska och sociala politik och deras skyldigheter enligt unionsrätten ska medlemsstaterna vidta ändamålsenliga åtgärder för att stärka och skydda personer som påverkas av energifattigdom, utsatta kunder, personer i låginkomsthushåll och, om tillämpligt, personer som bor i subventionerade bostäder.

När de definierar begreppet utsatta kunder enligt artikel 3.3 i direktiv 2009/73/EG och artikel 28.1 i direktiv (EU) 2019/944 ska medlemsstaterna beakta slutanvändarna.

2. Utan att det påverkar deras nationella ekonomiska och sociala politik och deras skyldigheter enligt unionsrätten ska medlemsstaterna vidta åtgärder för att öka energieffektiviteten samt relaterade konsumentskydds- eller informationsåtgärder, i synnerhet de som anges i artiklarna 8.3 och 22 i detta direktiv, på ett prioriterat sätt bland personer som påverkas av energifattigdom, utsatta kunder, personer i låginkomsthushåll och, om tillämpligt, personer som bor i subventionerade bostäder för att minska energifattigdomen. Övervakning och rapportering av dessa åtgärder ska ske inom ramen för de befintliga rapporteringskrav som fastställs i artikel 24 i förordning (EU) 2018/1999.

3. För att stödja personer som påverkas av energifattigdom, utsatta kunder, personer i låginkomsthushåll och, om tillämpligt, personer som bor i subventionerade bostäder, ska medlemsstaterna i tillämpliga fall göra följande:

- a) Vidta åtgärder för förbättrad energieffektivitet för att mildra fördelningseffekterna från andra policyer och åtgärder, såsom beskattningsåtgärder som genomförs i enlighet med artikel 10 i detta direktiv, eller tillämpningen av utsläppshandel i byggnads- och transportsektorn i enlighet med direktivet 2003/87/EG.
- b) På bästa möjliga sätt använda den offentliga finansiering som finns tillgänglig på unionsnivå och nationell nivå, även, i tillämpliga fall, det finansiella bidrag som medlemsstaterna får från den sociala klimatfonden i enlighet med artiklarna 9 och 14 i förordning (EU) 2023/955, samt intäkter från auktioner inom ramen för handel med utsläppsrätter enligt EU:s system för handel med utsläppsrätter i enlighet med direktiv 2003/87/EG, för investeringar i förbättrad energieffektivitet som prioriterade åtgärder.
- c) Göra framåtblickande investeringar i åtgärder för förbättrad energieffektivitet innan fördelningseffekterna av andra policyer och åtgärder får verkan.
- d) Främja tekniskt bistånd och utrustning av möjliggörande finansiering och finansiering och finansieringsverktyg, såsom lån med fakturafinansiering, lokal förlustreserv, garantifonder, medel riktade till totalrenoveringar och renoveringar med minimienergvinster.
- e) Främja tekniskt bistånd för sociala aktörer för att främja utsatta kunders aktiva deltagande på energimarknaden och positiva ändringar av deras energikonsumtionsmönster.
- f) Säkerställa tillgång till finansiering, bidrag eller subventioner som är kopplade till minimienergvinster och därigenom underlätta tillgång till överkomliga banklån eller särskilda krediter.

⁵³ <https://belok.se/utveckling-av-ny-arbetsmetodik-for-grona-hyresavtal-2/>

⁵⁴ <https://www.bebostad.se/projekt/avslutade-projekt/2024/kapacitets-och-kompetenshojande-insatser-for-energieffektivisering-i-bostadsratter>

Artikel 24 handlar om ”personer som påverkas av energifattigdom, utsatta kunder, personer i låginkomsthushåll och, om tillämpligt, personer som bor i subventionerade bostäder.” Dessa målgrupper beskrivs närmare i vårt underlag inför genomförande av artikel 8, 10 och delar av 24 i det omarbetade EED⁵⁵, där vi använder samlingsbegreppet ”utsatta hushåll” för de utpekade grupperna.

De punkter i artikel 24 som omfattas av föreliggande uppdrag – punkt 1–3 – har varierande detaljeringsgrad. Den första punkten handlar om att stärka och skydda utsatta hushåll, på det sätt medlemsstaten finner ändamålsenligt. Den andra handlar om att prioritera insatser för ökad energieffektivitet mot utsatta hushåll. Den tredje räknar upp ett antal åtgärder som medlemsstaterna ska vidta om tillämpligt, med fokus på finansieringslösningar som kan stödja utsatta hushåll men också några bestämmelser om att använda energieffektivitetsåtgärder för att hantera fördelningseffekter av andra styrmedel samt att hjälpa sociala aktörer att hjälpa utsatta kunder.

Av dessa hanteras den andra punkten primärt genom styrmedel för ökade energieffektivitet hos utsatta hushåll enligt EED 8.3, vilket alltså var en del av ovan nämnda underlag om bl a EED 8. Även informationsinsatser enligt EED 22 samt EPBD 18 och 29 ska ge särskilt fokus åt utsatta hushåll, vilket beskrevs under 2.2 ovan. Vi ser därmed inget behov av ytterligare åtgärder inom ramen för detta uppdrag med anledning av denna punkt.

Även de finansieringsinriktade punkterna berörs av EED 8.3, då åtgärder hos grupper som har svårt att själva finansiera investeringar i ökad energieffektivitet förutsätter någon form av finansiell stöd. I övrigt hänvisas denna punkt till övriga finansieringsbestämmelser under 2.6 nedan.

I fråga om fördelningseffekter föreslog vi i ovan nämnda underlag om EED 8, 10 och delar av 24 att Klimatpolitiska rådet ska få i uppdrag att, med stöd av ett expertnätverk, bl a analysera fördelningseffekter av befintliga eller potentiella styrmedel på energi- och klimatområdet och lämna rekommendationer för att hantera oönskade sådana.

Däremot bedömer vi att punkten om att stärka och skydda utsatta hushåll kan kräva ytterligare åtgärder utöver de vi föreslagit, liksom bestämmelsen om att verka genom sociala aktörer.

Sverige har en omfattande socialpolitik för att skydda utsatta hushåll, något som beskrivs i ovan nämnda underlag om EED artikel 8, 10 och delar av 24. Bl a finns ett socialt skydds nät för att fånga upp människor som kan behöva ekonomiskt bistånd för att ha råd med en skälig levnadsnivå, vari även en grundläggande nivå av energianvändning ingår. Då låginkomsthushåll i lägre grad äger sitt eget boende innebär dessutom den utbredda förekomsten av varmhya, dvs att värmen ingår i hyran, att energifattigdom tar sig andra uttryck i Sverige än i länder där kallhya dominerar. En dålig energiprestanda kan innebära onödigt höga hyror, som i sin tur kan förvärra en generell fattigdomsproblematik, men däremot vinner hyresgästen normalt inget på att vrida ner temperaturen för att spara pengar. Dock förekommer det att hyresvärdar kopplar bort den vattenburna värmen och tillhandahåller direktverkande elradiatorer där hyresgästerna själva får betala för värmen.⁵⁶

En dålig energiprestanda kan medföra en dålig inomhusmiljö även om varken värd eller hyresgäst medvetet snålar på värmen, helt enkelt för att det är svårt att säkerställa en god komfort i dragiga och dåligt isolerade byggnader. Därutöver förekommer oseriösa

⁵⁵ Energimyndigheten (2024f).

⁵⁶ Andreas Hagnell, Sveriges kommuner och regioner, personlig kommunikation.

vårdar som medvetet håller igen på värmen. Här finns visserligen ett regelverk för att säkerställa en acceptabel inomhusmiljö, inkluderande en temperatur som inte äventyrar de boendes hälsa⁵⁷. Den som upplever problem med inomhusmiljön och inte får hjälp av sin hyresvärd eller bostadsrättsförening kan kontakta sin kommun, som ansvarar för tillsynen. Erfarenheter från kommuner⁵⁸ pekar dock mot att hyresgästerna inte självklart är medvetna om vilka rättigheter de har, vilket gör det vanskligt att förlita sig på tillsyn som enbart baseras på inkomna klagomål. Vissa kommuner, i synnerhet större städer, bedriver riktad tillsyn mot socioekonomiskt utsatta bostadsområden, men då sådan tillsyn tenderar att ta mycket tid och resurser är det inte självklart att det prioriteras.⁵⁹ Om kommuner ges ett tydligare uppdrag att arbeta mot energifattigdom och utsatta hushåll bör även miljötillsynen kunna användas som ett strategiskt verktyg i detta arbete.

Även när kommuner faktiskt prioriterar uppsökande tillsyn kan deras verktyg vara otillräckliga. När missförhållanden konstaterats kan kommunerna förelägga fastighetsägaren att vidta åtgärder och utdöma viten om åtgärder inte vidtas, men däremot finns inga möjligheter att utdöma sanktionsavgifter för de missförhållanden som varit eller kräva retroaktiva hyresnedsättningar. I svåra fall kan fastigheten komma att tvångsförvaltas, men tröskeln dit är hög.⁶⁰ Vissa ”slumvärdar” sätter i system att missköta sina fastigheter, vilket kan vara en lönsam strategi om fastighetsägaren visserligen kan behöva vidta åtgärder vid ”upptäckt”, men däremot inte riskerar de vinster som redan realiserats.⁶¹ För att komma till rätta med denna typ av missförhållanden bedömer vi att det krävs en översyn av de rättsliga och andra verktyg som står till buds, både på det miljörättsliga och det bostads/hyresrättsliga området. Även förutsättningarna för samarbete mellan myndigheter, inklusive sekretessfrågor, kan behöva stärkas då fastighetsägare som bryter mot miljö- och hälsoskyddsregler även kan tänkas bryta mot andra regelverk.

En annan aspekt av att skydda utsatta hushåll handlar om hur renoveringar – med varierande inslag av energieffektivisering – kan leda till hyreshöjningar som utsatta hushåll inte har förutsättningar att bära. Boverket och Energimyndigheten har tidigare bedömt att bruksvärdessystemet ger företagsekonomiska incitament att genomföra standardhöjande ”överrenoveringar”, det vill säga renoveringar som inte är efterfrågade av de boende och som därför inte är samhällsekonomiskt motiverade, men å andra sidan ger svaga företagsekonomiska incitament att genomföra mer begränsade renoveringsåtgärder i form av energieffektiviseringsåtgärder och andra åtgärder som räknas som underhåll.⁶² Detta hänger samman med regelverkets tydliga distinktion mellan standardhöjande investeringar å ena sidan och underhållsåtgärder å andra sidan, där åtgärder av det senare slaget inte berättigar till hyreshöjningar, vilket lett till en praxis där sådana åtgärder enbart genomförs om och när de kan kombineras med standardhöjande åtgärder som medger en hyreshöjning. Detta riskerar inte bara att hindra att energieffektiviserande åtgärder överhuvudtaget genomförs, utan också att om de väl genomförs så kombineras de med andra åtgärder som driver upp hyran mer än vad som annars hade varit nödvändigt.

⁵⁷ HSLF-FS 2024:10.

⁵⁸ Andreas Hagnell, Sveriges kommuner och regioner, personlig kommunikation, och Lind & Blomé (2012).

⁵⁹ Andreas Hagnell, Sveriges kommuner och regioner, personlig kommunikation.

⁶⁰ Se t ex <https://www.hemhyra.se/reportage/darfor-ar-de-sa-svart-att-fa-misskotta-hus-tvangsforvaltade/> och <https://www.dn.se/sverige/bostadsrattsforeningen-har-havererat-boende-utan-varme-och-varmvatten/>.

⁶¹ Lind & Blomé (2012).

⁶² Boverket (2019).

Frågan om hyreshöjningar efter renoveringar berörs i EPBD 17. Tillsammans med frågan om hinder för energieffektiviserande renovering ingår denna artikel i tidigare nämnda uppdrag till Energimyndigheten och Boverket om renoveringsplan, finansiering mm enligt EPBD (KN2024/02516 och KN2024/02515), så vi kommer alltså att återkomma till den frågan där.

Sociala aktörer kan enligt kommissionens rekommendationer⁶³ omfatta offentliga aktörer, privata aktörer, välgörenhetsorganisationer, sociala företag och religiösa institutioner med socialt syfte. Sociala aktörer nämns specifikt i EED 24.3e, där medlemsstaterna i tillämpliga fall ska ”främja tekniskt bistånd för sociala aktörer för att främja utsatta kunders aktiva deltagande på energimarknaden och positiva ändringar av deras energikonsumtionsmönster”. Det kan diskuteras vad ”i tillämpliga fall” innebär i detta sammanhang. Det finns otvetydigt aktörer i Sverige av den typ som räknas upp i rekommendationerna, men med undantag för offentliga aktörer med ansvarsområden som berör detta (och där vi föreslår ett utökat ansvar för kommunerna i 2.2.2) uppfattar vi inte att det hör till vanligheterna att aktörer i den privata eller ideella sektorn arbetar med ”utsatta kunders aktiva deltagande på energimarknaden och positiva ändringar av deras energikonsumtionsmönster”. Att enbart erbjuda tekniskt, men inte ekonomiskt bistånd för att arbeta med dessa frågor kan alltså väntas ha begränsad effekt.

I 2.2.3 föreslog vi att kommunerna ska erbjudas stöd i effektiva arbetssätt, utbildningsmaterial för medarbetare eller samarbetspartners, informationsmaterial att dela ut osv – ett stöd som mycket väl skulle kunna kallas tekniskt bistånd. Detta tekniska bistånd kan även göras tillgängligt för andra sociala aktörer som önskar använda det. Vi menar dock att det, i ljuset av de informationsrelaterade kraven vi beskrev i 2.2, kan finnas anledning att mer aktivt söka involvera andra sociala aktörer, som komplement till de insatser offentliga aktörer kan erbjuda.

I vårt uppdrag om att utveckla energi- och klimatrådgivningen⁶⁴ bedömde vi att det kunde vara en fördel om information från traditionella rådgivare kompletteras med insatser från andra aktörer som ideella organisationer eller andra personer som sårbara hushåll lättare kan identifiera sig med. Praxis har nämligen visat att förtroende är en av nyckelfaktorerna för att framgångsrikt engagera hushåll som drabbats av energifattigdom, både när det gäller att identifiera och nå ut till dem. Vi beskrev också lyckade exempel från andra medlemsstater som engagerat ideella föreningar i det uppsökande arbetet mot utsatta hushåll. Om ansvaret för det riktade arbetet mot utsatta hushåll läggs på kommunerna, enligt vårt förslag, är det därför viktigt att tydliggöra att detta inte hindrar att kommunerna delvis kanaliseras arbetet genom andra sociala aktörer.

⁶³ EU-kommissionen (2024).

⁶⁴ Energimyndigheten (2024d).

2.4 Certifiering av yrkesverksamma (EED 28 och EPBD 26)

EED artikel 28

1. Medlemsstaterna ska inrätta ett nätverk som säkerställer en lämplig kompetensnivå som motsvarar marknadens behov för energieffektivitetsrelaterade yrken. Medlemsstaterna ska i nära samarbete med arbetsmarknadens parter säkerställa att certifieringssystem eller motsvarande kvalificeringssystem, inbegripet lämpliga utbildningsprogram vid behov, finns tillgängliga för energieffektivitetsrelaterade yrken, inbegripet leverantörer av energitjänster, leverantörer av energikartläggningar, energiansvariga, oberoende experter, installatörer av byggnadselement som avses i direktiv 2010/31/EU och leverantörer av integrerade renoveringsarbeten, och är tillförlitliga och bidrar till nationella energieffektivitetsmål och de övergripande unionsmålen för utfasning av fossila bränslen.

Medlemsstaterna ska säkerställa att leverantörer av certifiering eller motsvarande kvalificeringssystem, inbegripet lämpliga utbildningsprogram vid behov, ackrediteras i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008⁶⁵ eller godkänns enligt konvergerande nationell lagstiftning eller nationella standarder.

2. Medlemsstaterna ska främja deltagande i certifierings- och utbildningsprogram för att säkerställa en lämplig kompetensnivå för energieffektivitetsyrken som motsvarar marknadens behov.

4. Medlemsstaterna ska säkerställa att nationell certifiering, eller motsvarande kvalificeringssystem, inbegripet utbildningsprogram vid behov, beaktar befintliga europeiska eller internationella standarder för energieffektivitet.

...

5. Medlemsstaterna ska göra de certifieringssystem, motsvarande kvalificeringssystem, eller lämpliga utbildningsprogram som avses i punkt 1 tillgängliga för allmänheten och samarbeta sinsemellan och med kommissionen när det gäller jämförelser mellan och erkännande av systemen.

EPBD artikel 26

1. Medlemsstaterna ska säkerställa lämplig kompetensnivå för yrkesverksamma inom byggbranschen som utför integrerade renoveringsarbeten i enlighet med artikel 3 i och bilaga II till detta direktiv och med artikel 28 i direktiv (EU) 2023/1791.

2. När så är lämpligt och genomförbart ska medlemsstaterna säkerställa att certifieringssystem eller motsvarande kvalificeringssystem finns tillgängliga för leverantörer av integrerade renoveringsarbeten om detta inte omfattas av artikel 18.3 i direktiv (EU) 2018/2001 eller artikel 28 i direktiv (EU) 2023/1791.

Medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder för att göra användarna uppmärksamma på att dessa system finns tillgängliga i enlighet med artikel 29.1.

Certifiering av yrkesverksamma i energieffektivitetsrelaterade yrken, inklusive personer som utför renoveringar, behandlas i EED 28 och EPBD 26. Sådan certifiering kan säkerställa att yrkesverksamma i dessa yrken har nödvändig kompetens, både för kunna välja/föreslå energieffektiva lösningar och mer generellt, för att inte presumtiva kunder ska dra sig för att genomföra en energieffektiviseringsåtgärd eftersom de inte litar på kompetensen hos utföraren. Därutöver behandlar EED 28 – i synnerhet punkt 6 som delredovisades i december – också en annan aspekt av kompetens, nämligen att säkerställa att det överhuvudtaget finns utbildade personer inom dessa yrken som motsvarar marknadens behov.

⁶⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93 (EUT L 218, 13.8.2008, s. 30).

2.4.1 Certifiering

Idag finns certifieringssystem för flera av de yrken som räknas upp i EED 28:

- Energikartläggare och oberoende experter (som bl a utför energideklarationer) är certifierade i enlighet med denna artikel då detta är ett krav enligt EED 11 respektive EPBD 25.
- Installatörer inom solel, solvärme, bioenergi och värmepumpar – där i vart fall värmepumpar kan ses som energieffektivitetsrelaterade och de andra åtminstone kan falla in under byggnadselement⁶⁶ – certifieras enligt RED 18.

Dessa certifieringar är godkända av en certifieringsorganisation (dvs en leverantör av certifiering) som är ackrediterad (dvs godkänd av ett ackrediteringsorgan⁶⁷) och beaktar befintliga standarder, i enlighet med kraven i EED 28.1.

Därutöver finns en branschinitierad certifiering som utfärdas av Energieffektiviseringsföreningen (Eneff)⁶⁸. Certifieringen, eller auktorisationen som Eneff valt att kalla den, är öppen för alla företag som säljer energieffektiviserande produkter eller tjänster (och som uppfyller kraven för auktorisationen).⁶⁹ Auktorisationen riktar sig alltså inte till enskilda yrkespersoner utan till de företag där de arbetar. Eftersom certifieringen inte begränsas till vissa utpekade yrken utan är öppen för alla företag inom energieffektivisering, inklusive sådana som arbetar med integrerade renoveringsarbeten enligt EPBD 26, bör den kunna täcka de yrken som berörs i artiklarna.

Även Eneffs certifiering beaktar befintliga standarder, men däremot är inte Eneff ackrediterad. Att låta ackrediteras innebär inte obetydliga kostnader som behöver föras vidare till de företag som certifieras. Så länge det inte finns några incitament för att använda certifierade företag, t ex genom villkor för att ta del av ROT-avdrag eller andra offentliga stöd, är det svårt för de certifierade företagen att ta ut denna merkostnad av sina kunder, som då riskerar att hellre välja ett ocertifierat företag.

Inom det nätverk som ska inrättas enligt artikel 28, och inom ramen för det nära samarbete med arbetsmarknadens parter som också förutses i artikeln, är det lämpligt att vidare undersöka möjligheten att utveckla certifieringar som möter både marknadens behov och direktivets krav, liksom eventuella insatser för att främja deltagande i dessa. Ett sådant arbete har delvis påbörjats inom nätverket Lågan⁷⁰ och kan tas vidare inom ramen för Energimyndighetens uppdrag om insatser för ökad energieffektivitet (se kapitel 1).

För att inte föregripa kommande arbete lämnar vi inga ytterligare förslag om utveckling av certifieringssystemen i denna redovisning. Vad gäller kraven om att göra systemen tillgängliga för allmänheten och göra användarna uppmärksamma på att dessa system finns tillgängliga (vilket också behandlas i EED 29.1) så finns sådan information, med lämpliga hänvisningar i de fall systemen tillhandahålls av andra aktörer, redan på webbplatserna för energi- och klimatrådgivningen, Energimyndigheten och Boverket.

⁶⁶ Byggnadselement: ett byggnadsinstallationssystem eller en komponent i klimatskalet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/31/EU).

⁶⁷ Ackrediteringsorganisation i Sverige är SWEDAC.

⁶⁸ Energieffektiviseringsföreningen (Eneff) är en medlemsstyrd intresseorganisation som arbetar för att utveckla och säkerställa marknaden för energieffektivisering.

⁶⁹ <https://eneff.se/vad-gor-eneff/auktorisat/>.

⁷⁰ https://laganbygg.se/pagaende-projekt/sammankoppling-av-auktorisat-och-dipl_384.

2.4.2 Övriga kompetensfrågor

I den delredovisning av EED 28.6 som gjordes i december 2024 bedömde Energi-myndigheten att kompetensbrist inom energieffektiviseringsområdet generellt inte är ett stort problem i nuläget, men att det troligen kommer att förändras utifrån ökade krav och genom konkurrens om arbetskraften från närliggande områden. Ökade krav gör att det redan nu finns en brist på energikartläggare och det kommer troligen också att bli brist på ackrediterade revisorer. Därefter har vi i samråd med Boverket kompletterat med en bedömning av efterfrågan på certifierade energiexperter, som utför energideklarationer och andra arbetsuppgifter enligt EPBD. Det reviderade EPBD kommer att öka behovet av sådana energiexperter, men hur mycket är svårt att bedöma. Med det reviderade EPBD tillkommer en ny arbetsuppgift i att utfärda renoveringspass, men då systemet med renoveringspass är frivilligt är det svårt att uppskatta efterfrågan på renoveringspass och därmed på certifierade energiexperter.

I delredovisningen beskrevs en ambition att utveckla bedömningar av kompetensläget inom ramen för det nätverk som beskrevs i 2.4.1. Detta nätverk kan även användas för att diskutera eventuella behov av insatser för att säkerställa lämplig kompetensnivå för yrkesverksamma inom berörda yrken, både vad gäller grundutbildning och fortbildning.

I Energimyndighetens kompetensuppdrag⁷¹ betonades att utbildningssystemet utgör bas för att säkerställa lämplig kompetensnivå för yrkesverksamma och att ett energieffektiviseringsperspektiv bör ingå i relevanta utbildningar. Ett exempel på detta är det tidigare projektet *Nya glasögon*, ett samarbete mellan Energimyndigheten och branscherna inom byggsektorn som vände sig till gymnasielärare på byggprogrammen.

Yrkeshögskolan spelar en allt viktigare roll för kompetensförsörjningen av bristyrken. Utbildningsformen är flexibel och kan anpassas efter arbetsmarknadens behov, och kan utformas tillsammans med potentiella arbetsgivare.⁷² Möjligheter till kontinuerlig vidareutbildning och kompetensutveckling bland redan yrkesverksamma är även det betydelsefullt.

För vissa av de uppräknade yrkeskategorierna kan även universiteten vara en viktig aktör. Exempelvis planerar Linköpings universitet för en kurs för ”energy managers” (energi-ansvariga) inom ramen för ett regeringsuppdrag om öppen nätbaserad utbildning för att stödja klimatomställningen (”Öppet för klimatet”).⁷³

Det (eller de) nätverk som ska etableras behöver alltså involvera såväl representanter för branschaktörer som för utbildningsanordnare. Organisation och uppgifter för nätverket får preciseras närmare inom ramen för Energimyndighetens uppdrag om insatser för ökad energieffektivitet (se kapitel 1).

⁷¹ Energimyndigheten (2024h).

⁷² Energimyndigheten (2024h).

⁷³ Patrik Thollander, Linköpings universitet, personlig kommunikation.

2.5 Energitjänster (EED 29)

EED artikel 29

1. Medlemsstaterna ska främja energitjänstemarknaden och små och medelstora företags tillgång till denna genom att sprida tydlig och lättillgänglig information om

- a) tillgängliga energitjänsteavtal och klausuler som bör ingå i ett sådant kontrakt för att garantera energibesparingar och slutkunders rättigheter,
- b) finansiella instrument, incitament, bidrag, revolverande fonder, garantier, försäkringssystem och lån till stöd för projekt inom området energieffektivisering,
- c) tillgängliga leverantörer av energitjänster, såsom energitjänsteföretag, som är kvalificerade eller certifierade, och deras kvalifikationer eller certifieringar i enlighet med artikel 28,
- d) tillgängliga övervaknings- och kontrollmetoder och kvalitetskontrollsystem.

2. Medlemsstaterna ska uppmuntra utvecklingen av kvalitetsmärkningar, bland annat från branschorganisationers sida, baserat på europeiska eller internationella standarder i förekommande fall.

3. Medlemsstaterna ska tillgängliggöra för allmänheten och regelbundet uppdatera en förteckning över tillgängliga leverantörer av energitjänster som är kvalificerade eller certifierade, och deras kvalifikationer eller certifieringar i enlighet med artikel 28, eller tillhandahålla ett gränssnitt där leverantörer av energitjänster kan ge den informationen.

4. Medlemsstaterna ska, när det är tekniskt och ekonomiskt genomförbart, främja och säkerställa användningen av avtal om energiprestanda vid renoveringar av stora byggnader som ägs av offentliga organ. Vid renovering av stora byggnader som inte är bostadshus och som har en användbar total golvyta som överstiger 750 m² ska medlemsstaterna säkerställa att offentliga organ bedömer om det är genomförbart att använda avtal om energiprestanda och andra prestandabaserade energitjänster.

Medlemsstaterna får uppmuntra offentliga organ att kombinera avtal om energiprestanda med utökade energitjänster, inbegripet efterfrågeflexibilitet och lagring, för att säkerställa energibesparingar och genomgående upprätthålla de uppnådda resultaten genom kontinuerlig övervakning, effektiv drift och underhåll.

5. Medlemsstaterna ska stödja den offentliga sektorn när det gäller att gå igenom erbjudanden om tjänster, särskilt för renovering av byggnader genom att

- a) tillhandahålla modeller för avtal om energiprestanda som innehåller åtminstone de punkter som räknas upp i bilaga XV och ta hänsyn till de befintliga europeiska eller internationella standarderna, tillgängliga upphandlingsriktlinjer och Eurostats vägledning om den statistiska behandlingen av avtal om energiprestanda i offentliga räkenskaper,
- b) tillhandahålla information om bästa praxis för avtal om energiprestanda, inbegripet en kostnads-nyttöanalys med ett livscykelräkande, om sådan finns tillgänglig,
- c) främja och tillgängliggöra för allmänheten en databas över genomförda och pågående projekt som avser avtal om energiprestanda vilken även omfattar planerade och uppnådda energibesparingar.

6. Medlemsstaterna ska ge stöd så att marknaden för energitjänster fungerar på ett korrekt sätt genom att vidta följande åtgärder:

- a) Fastställa och offentliggöra en eller flera kontaktpunkter där slutkunder kan få den information som avses i punkt 1.
- b) Avlägsna lagstiftningshinder och andra hinder för användning av avtal om energiprestanda och andra modeller för energieffektivitetstjänster för identifiering eller genomförande av energibesparingsåtgärder, eller både och,
- c) Inrätta och främja rollen för rådgivande organ och oberoende mellanhänder på marknaden, inbegripet gemensamma kontaktpunkter eller liknande stödmekanismer, för att stimulera marknadsutvecklingen på efterfråge- och utbudssidan, och göra information om dessa stödmekanismer allmänt tillgänglig och åtkomlig för marknadsaktörer.

7. För att stödja en välfungerande marknad för energitjänster får medlemsstaterna inrätta en individuell mekanism eller utse en ombudsman för att säkerställa en effektiv hantering av klagomål och tvistlösning utanför domstol för tvister som rör avtal om energitjänster eller energiprestanda.

2.5.1 Information mm

EED 29.1 handlar om att främja energitjänstemarknaden genom att sprida olika typer av information. Punkten fanns i huvudsak redan i det tidigare direktivet, även om fler exempel på finansieringsmöjligheter tillkommit, medan det som är helt nytt är information om övervaknings- och kontrollmetoder⁷⁴ och kvalitetskontrollsystem.

Energi- och klimatrådgivningen sprider information om stöd och bidrag på sin webbplats men informerar däremot inte om privata finansieringslösningar riktade mot energieffektivisering. Webbplatsen hänvisar vidare till Energieffektiviseringsföreningen som listar certifierade leverantörer av energitjänster, något som också efterfrågas i 29.3. Däremot tillhandahåller varken energi- och klimatrådgivningen eller Energimyndigheten någon information om tillgängliga energitjänsteavtal och klausuler som bör ingå i ett sådant kontrakt och heller inte om den nya punkten om metoder för uppföljning, verifiering och kvalitetskontroll. Informationen på energi- och klimatrådgivningens och Energimyndighetens webbplatser skulle därmed behöva utvecklas för att möta direktivets krav i denna del och för att kunna utgöra gemensamma kontaktpunkter i dessa frågor, mot sina respektive målgrupper (jämför 2.2), enligt 29.6a och c. Detta bör kunna ske inom ramen för Energimyndighetens uppdrag om insatser för ökad energieffektivitet (se kapitel 1), med stöd av Upphandlingsmyndigheten (se 2.5.2).

Enligt artikeln 29.2 ska medlemsstaterna uppmuntra utvecklingen av kvalitetsmärkningar, bland annat från branschorganisationers sida, baserat på europeiska eller internationella standarder i förekommande fall. Certifiering av företag som erbjuder energieffektiviserande varor och tjänster finns redan och beskrivs i 2.4.1. Däremot bedömer vi att det skulle vara värdefullt att ta fram en särskild kvalitetsmärkning för att ett energitjänsteföretag ska få kalla sig ”gemensam kontaktpunkt”, då detta som framgår av 2.2.1 inte är ett entydigt begrepp. Behovet av och i så fall innehållet i en sådan kvalitetsmärkning kan utredas närmare inom ramen för Energimyndighetens uppdrag om insatser för ökad energieffektivitet (se kapitel 1).

Enligt 29.7 får medlemsstaterna inrätta en mekanism eller ombudsman för klagomåls- hantering och tvistlösning utanför domstol för tvister som rör avtal om energitjänster eller energiprestanda, men det är inget skarpt krav. Om så önskas kan detta utredas inom ramen för den utredning om organ för tvistlösning utanför domstol som Energi- marknadsinspektionen föreslår för tvister om el, gas, fjärrvärme och fjärrkyla (se 2.2.6).

2.5.2 Stöd till offentlig sektor

I motsats till de övriga kraven i EED 29 handlar de krav som riktas mot offentlig sektor – 29.4 och 29.5 – specifikt om energitjänster i form av avtal om energiprestanda. 29.4 är helt ny och kräver att offentliga organ bedömer om det är genomförbart att använda avtal om energiprestanda och andra prestandabaserade energitjänster vid renovering av vissa stora byggnader, något vi i delredovisningen med författningsförslag föreslog skulle regleras i lag. Punkten innehåller även mer allmänna skrivningar om att främja avtal om energiprestanda vid renoveringar av stora byggnader som ägs av offentliga organ, vilket kräver mer stödande åtgärder utöver det rena lagkravet. I 29.5 preciseras vissa specifika områden där offentlig sektor ska ges stöd för att ingå avtal om energiprestanda, nämligen

⁷⁴ I den engelska versionen används begreppet *monitoring and verification methodologies*.

Givet sammanhanget tolkar vi det som metoder för att följa upp och verifiera hur stora besparingar (och eventuellt andra effekter) som uppnås inom ramen för ett energitjänsteavtal.

genom modellavtal⁷⁵, bästa praxis och en databas över pågående och genomförda projekt. Punkterna a och b, om modellavtal och bästa praxis, fanns redan i det tidigare direktivet även om det tillkommit skrivningar om vad avtalen ska beakta. Punkten c, om databasen, är däremot ny.

Avtal om energiprestanda definieras i EED som ”ett avtalsarrangemang mellan mottagaren och leverantören av en åtgärd för att förbättra energieffektiviteten som verifieras och övervakas under hela avtalsperioden, där byggtreprenaden, leveranserna eller tjänsterna i åtgärden betalas i förhållande till en avtalad nivå av förbättrad energieffektivitet eller ett annat avtalat energiprestandakriterium, till exempel finansiella besparingar”. Sådana avtal skiljer sig från andra energitjänsteavtal genom att ersättningen beror på storleken på de uppnådda besparingarna.

Bygg- och fastighetsbranschen driver utvecklingsprogrammet Sveby, ”Standardisera och verifiera energiprestanda i byggnader”, som omfattar avtal, beräkningar och mätning/verifiering. Tillsammans med Byggandets Kontraktskommitté, BKK, har de tagit fram ett modellavtal, ”Energiavtal 21 – för överenskommelse om energianvändning”, som är ett avtal om energiprestanda för totalentreprenader.⁷⁶

På den svenska marknaden finns det aktörer som erbjuder avtal om energiprestanda⁷⁷, men det finns också aktörer som utvecklat egna affärsmodeller som i hög grad liknar avtal om energiprestanda⁷⁸. Exempelvis finns modellerna Energipartnering och EnOff-modellen⁷⁹, där ersättningen i motsats till regelrätta avtal om energiprestanda är bestämd på förhand.

Enligt en studie från CIT Renergy som tagits fram av på Energimyndighetens uppdrag, *Kapacitets- och kompetenshöjande insatser för energitjänster*⁸⁰, var avtal om energiprestanda vanligare för 10–15 år sedan, men förekommer nästan inte alls idag. Informanterna uppgav flera anledningar till detta, såsom:

- problem kopplade till beställarkompetens, som innebär låg kunskap om upplägg samt förvaltning av projektets utfall efter avslut.
- problem med tillit till entreprenörerna och svårigheter att samarbeta mellan beställare och entreprenör.

att modellen påstods strida mot lagen (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU), något som senare visade sig inte vara fallet⁸¹, men det hade en inbromsande effekt på marknaden.

- att kravet på garanterade energibesparingar för att räknas som avtal om energiprestanda innebär en risk som entreprenörerna behövde beakta och kunde resultera i att denne tog ut ett högre pris eller la ribban för besparingar lägre.

Mot den bakgrunden kan det vara problematiskt att alltför hårt avgränsa stödet till offentlig sektors användning av energitjänster till bara avtal för energiprestanda enligt definitionen i EED. Snarare kan de behöva stöd kring olika modeller för energieffektivisering för olika

⁷⁵ I den svenska versionen används det bredare begreppet ”modeller för avtal” men i den engelska versionen används begreppet ”model contracts”, vilket vi snarare uppfattar som modellavtal eller mallavtal.

⁷⁶ <https://www.sveby.org/wp-content/uploads/2021/03/Energiavtal-21.pdf>.

⁷⁷ <https://www.caverion.se/global/tjanstekatalog/epc/enpc-projekt/>.

⁷⁸ Energimyndigheten (2012).

⁷⁹ <https://eneff.se/kunskapsdatabas/enoff-modellen/>.

⁸⁰ CIT Renergy (2025).

⁸¹ Energimyndigheten (2013).

typer av tjänster, med olika avtalsformer, ersättningsmodeller osv, även sådana som inte garanterar en viss nivå på energibesparingarna.

Detta gäller inte bara modeller för själva effektiviseringsåtgärderna utan också för finansieringslösningar, vilka skulle kunna ingå i ett integrerat paket med åtgärder och finansiering men också upphandlas separat. Extern finansiering med riskbärande kapital (till exempel fondkapital från AP-fonderna) skulle enligt CIT-rapporten⁸² kunna bidra till att fler energieffektiviseringsprojekt kan genomföras snabbare, men idag finns det inga offentliga aktörer som upphandlar finansiering.

För att uppfylla kraven i 29.5 skulle det möjligen räcka med att hänvisa till att Sveby tillhandahåller ett modellavtal, även om artikeln strikt talat kräver modellavtal i plural. Mot bakgrund av att just avtal om energiprestanda enligt specifikationerna i EED inte synes möta vad offentlig sektor i första hand efterfrågar bedömer vi dock inte att detta ger offentlig sektor den typ av stöd de behöver. Då främjande av marknaden för energitjänster inte bara är det övergripande syftet med artikeln utan också en väsentlig del av våra förslag om gemensamma kontaktpunkter (se 2.2) bedömer vi alltså att stödet behöver utvecklas. Genom att ta fram modeller för energitjänsteavtal som motsvarar offentlig sektors behov blir det lättare för offentlig sektor att möta de nya krav som ställs inte minst i EED 5 och 6, samtidigt som offentlig sektor kan agera draglok för en utveckling av energitjänstemarknaden som i förlängningen också kan gynna andra aktörer som skulle ha nytta av energitjänster.

Vi förespråkar därför ett mer samlat genomförande av 29.1a och 29.5, där offentliga och andra aktörer inte bara ges information om tillgängliga energitjänsteavtal och klausuler som bör ingå utan också kan ta del av modeller för sådana avtal – både för energiprestanda och andra energitjänster. Arbetet bör kunna inspireras av andra medlemsstater med en mer välutvecklad energitjänstemarknad men behöver möta de förutsättningar och behov som finns i Sverige. Modellerna bör därför utvecklas och prövas i pilotprojekt i samarbete med berörda parter inom offentlig sektor och energitjänsteföretag. Det kan också vara värdefullt att tillsammans med intresserade kommuner och regioner undersöka behovet ramavtal för olika former av energitjänster, inklusive finansiering, som skulle kunna tillhandahållas av Sveriges kommuner och regioners upphandlingsfunktion Adda.

Arbetet kan sedan resultera i både konkreta modellavtal (och eventuella ramavtal) och generell vägledning om upphandling av energitjänster. Vägledningen bör även omfatta bästa praxis enligt 29.5b, något som saknas idag utöver en handfull goda exempel på Energieffektiviseringsföreningens webbplats⁸³. Även framtagande av en databas enligt 29.5c behöver ingå i arbetet då någon sådan inte finns idag.

Arbetet kan delvis bedrivas inom ramen för Energimyndighetens uppdrag om insatser för ökad energieffektivitet (se kapitel 1). Då arbetet i hög grad berör upphandlingsfrågor behöver dock även Upphandlingsmyndigheten involveras. Detta är inte minst viktigt mot bakgrund den osäkerhet som beskrevs ovan om avtalsmodellens förenlighet med LOU. Upphandlingsmyndigheten saknar dock i dagsläget den kvalificerade entreprenadjuridiska och avtalsrättsliga kompetens som också behövs för uppgiften och kan därför behöva förstärkas.

⁸² CIT Renergy (2025).

⁸³ <https://eneff.se/atgarder/avtal-om-energi-prestanda>.

2.5.3 Hinder för energitjänster

Artikel 29.6b handlar om att avlägsna hinder för avtal om energiprestanda och andra modeller för energieffektivitetstjänster. Utöver de hinder som beskrevs under 2.5.2 kan offentlig sektor också möta hinder i LOU. I CIT-studien⁸⁴ beskrevs t ex regeln om att maxlängden för ramavtal inte får vara längre än fyra år, om det inte finns särskilda skäl (LOU 7 kap 2 §), som problematisk för vissa energitjänstemodeller. Det svenska upphandlingsregelverket grundar sig i EU:s direktiv om offentlig upphandling, vilket begränsar det nationella utrymmet för ändringar. Däremot är direktivet nu föremål för utvärdering, vilket öppnar ett fönster för eventuella förändringar. När Sverige tar fram sin position inför kommande förhandlingar om direktivet bör det göras en översyn av eventuella hinder för upphandling av energitjänster så att Sverige kan föreslå förändringar.

Vid sidan av hinder på beställarsidan finns också hinder för leverantörer av energitjänster. Modeller för energieffektivitetstjänster underlättas väsentligt om energitjänsteföretagen kan identifiera presumtiva kunder och inte bara vänta på att kunden ska identifiera företaget. För effektivisering av byggnader innebär det typiskt sett att identifiera byggnader med dålig energiprestanda, som följaktligen kan ha en stor potential för energieffektivisering. Även finansieringsinstitut kan för övrigt ha intresse av byggnaders energiprestanda, bl a för att kunna erbjuda gröna låneprodukter (se 2.6).

I dagsläget har dock tredjepartsaktörer begränsade möjligheter att få tillgång till energideklarationsregistret, i vart fall utan att först inhämta samtycke från byggnadens ägare, vilket blir svårt om registret ska användas just för att identifiera dessa ägare. Lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader anger en bredd av ändamål för att behandla uppgifter i energideklarationsregistret, inklusive ”annan allmän eller enskild verksamhet där information om byggnader och deras energiprestanda och inomhusmiljö utgör underlag för bedömningar och beslut”. I förordningen (2006:1592) om energideklaration för byggnader, 15–17 §§, begränsas tillgången däremot för vissa parter och för vissa ändamål, bland annat i fråga om vilka som får direkt åtkomst till registret och vad som gäller för direkt marknadsföring.

Energimyndigheten har inom ramen för Boverkets uppdrag (KN2024/01303) om översyn av systemet med energideklarationer spelat in att det kan finnas fler tredjepartsaktörer med legitima behov av tillgång till uppgifter i energideklarationsregistret. Ändringar för att möjliggöra sådan tillgång behöver naturligtvis utformas med respekt för bl a personlig integritet och informationssäkerhet, med särskild hänsyn till utsatta gruppers förutsättningar. Inte minst är det viktigt att säkerställa att uppgifter inte hamnar hos oseriösa aktörer eller används på ett sätt som inte ligger i byggnadsägarens intresse.

⁸⁴ CIT Renergy (2025).

2.6 Finansiering mm (EED 30)

EED artikel 30

...

3. Medlemsstaterna ska anta åtgärder som främjar att låneprodukter för energieffektivitet, såsom gröna hypotekslån och gröna lån, med eller utan säkerhet, och säkerställa att de erbjuds brett och på ett icke-diskriminerande sätt av finansinstitut och är synliga och tillgängliga för konsumenterna. Medlemsstaterna ska anta åtgärder för att främja genomförandet av finansieringssystem med fakturafinansiering och skattefinansiering, med beaktande av den vägledning från kommissionen som erbjuds i enlighet med punkt 10. Medlemsstaterna ska säkerställa att banker och andra finansinstitut får information om möjligheter att delta i finansieringen av åtgärder för förbättrad energieffektivitet, också genom att skapa offentlig-privata partnerskap. Medlemsstaterna ska uppmuntra inrättandet av lånegarantiinstrument för investeringar i energieffektivitet.

4. Utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i EUF-fördraget ska medlemsstaterna främja inrättandet av ekonomiska stödsystem för att öka användningen av åtgärder för förbättrad energieffektivitet för omfattande uppdatering av individuella värme- och kylsystem och system för fjärrvärme och fjärrkyla.

5. Medlemsstaterna ska främja inrättandet av lokal expertis och tekniskt stöd, när så är lämpligt genom befintliga nät och anläggningar⁸⁵, för rådgivning om bästa metoder för hur man uppnår minskade koldioxidutsläpp från lokal fjärrvärme och fjärrkyla, såsom tillgång till särskilt ekonomiskt stöd.

...

EED 30 handlar i huvudsak om att medlemsstaterna på olika sätt ska underlätta finansieringen av åtgärder för energieffektivisering. För styrmedel som mer direkt kan bidra med finansiering hänvisar vi till vårt uppdrag om bl a styrmedel för att nå Sveriges energisparkrav⁸⁶.

2.6.1 Finansiering av åtgärder för ökad energieffektivitet

EED 30.3 innehåller dels allmänt hållna skrivningar om att främja låneprodukter och lånegarantiinstrument för energieffektivitet, dels specifika skrivningar om att främja finansieringssystem med fakturafinansiering och skattefinansiering. Liknande skrivningar finns även i EPBD 17, vilken inte ingår i detta uppdrag men däremot i ett annat uppdrag till Energimyndigheten (KN2024/02515).

Låneprodukter för energieffektivitet är en delmängd av de gröna låneprodukter som redan idag erbjuds på den svenska marknaden för såväl privat- som företagskunder. Det finns både lån riktade till byggnader och verksamheter som räknas som hållbara enligt EU:s taxonomi och lån riktade till omställningsåtgärder, såsom energieffektivisering eller installation av solceller. Åtgärder som uppnår minst 30 procents energiförbättring möter kraven i EU:s gröna taxonomi.

Lånegarantiinstrument förekommer idag i form av Boverkets kreditgarantier. Dessa går framför allt till att bygga nya bostäder, men kan enligt förordningen (2020:255) om statlig

⁸⁵ Den engelska versionen använder begreppen ”networks and facilities”, vilket i sammanhanget sannolikt inte syftar på de fysiska näten och anläggningarna utan snarare på mer abstrakta nätverk och funktioner för tekniskt stöd osv.

⁸⁶ Energimyndigheten (2024f).

kreditgaranti för lån för bostadsbyggande även ges till ändring av en befintlig bostadsbyggnad som innebär att byggnadens värde ökar. Det senare skulle rent principiellt även kunna innefatta energieffektivisering, men i praktiken har kreditgarantierna så gott som aldrig använts så.⁸⁷ Energimyndigheten har tidigare föreslagit en översyn av möjligheten till kreditgarantier för renoverings- och energieffektiviseringsåtgärder på svaga bostadsmarknader.⁸⁸

Fakturafinansiering beskrivs i kommissionens rekommendationer om EED artikel 30⁸⁹ som en finansieringsmetod som använder energiräkningen som återbetalningsverktyg. Finansieringen kan antingen tillhandahållas direkt av energibolaget eller av en privat tredje part, där energibolaget fungerar som mellanhand för återbetalningen. Kommissionen framhåller som fördel att transaktionskostnaderna kan minska genom att dra nytta av energibolagens befintliga betalningssystem.

Skattefinansiering använder i stället särskilda skatter och/eller andra avgifter med koppling till fastigheten som återbetalningsverktyg. I Sverige skulle det alltså gälla fastighetsavgiften/fastighetsskatten. Till skillnad mot vanliga lån innebär detta att den som säljer fastigheten innan lånet är slutbetalat överför skulden till nästa fastighetsägare (som naturligtvis behöver informeras om detta i samband med köpet). Kommissionen uppger i sina rekommendationer att detta kan bidra till att övervinna det hinder som avskräcker fastighetsägare från att investera i energieffektiviseringsåtgärder som återbetalas under lång tid, om de tror att de bara kommer att äga fastigheten under en kortare period.

Bankföreningen har i det samråd som genomförts inom ramen för uppdraget beskrivit vilken typ av gröna låneprodukter som erbjuds på den svenska marknaden och vilka hinder som föreningens medlemmar upplever för att kunna utveckla sina erbjudanden riktade mot ökad energieffektivitet.⁹⁰ Precis som för företag som vill erbjuda energitjänster är tillgång till data om byggnaders energiprestanda avgörande. Detta krävs för att kunna identifiera de minst energieffektiva byggnaderna i bankernas investerings- och utlåningsportföljer och börja föra dialog med kunderna om åtgärder för att energieffektivisera. Tillgång till data är också en förutsättning för att bli identifierade vilka byggnader som uppfyller kriterierna för grönt bolån i taxonomin. Frågan om tillgång till energideklarationsregistret som beskrivs i 2.5.3 är därmed en viktig fråga även för EED 30.3. Bankföreningen efterlyser också ytterligare ett antal förändringar i fråga om energideklarationer, såsom tillgång till förenklade och automatiserade metoder för att bedöma förändringen i energiprestanda efter en åtgärd. Dessa har vidarebefordrats till Boverket för att beaktas i deras uppdrag om energideklarationer.

Varken Bankföreningen eller någon annan aktör har däremot i samrådet kommenterat bestämmelsen om fakturafinansiering och skattefinansiering. Vad gäller fakturafinansiering behöver det först och främst analyseras om det idag finns något som hindrar att de aktörer som så önskar erbjuder denna typ av finansieringslösning. Om regeringen skulle gå vidare med det energieffektiviseringsbeting vi beskriver i vårt uppdrag om bli styrmedel för att nå Sveriges energisparkrav⁹¹ skulle det kunna bli en intressant modell för berörda energibolag,

⁸⁷ Lisa Borgström Åkesson, Boverket, personlig kommunikation.

⁸⁸ Energimyndigheten (2024i).

⁸⁹ EU-kommissionen (2023). Då den svenska översättningen avviker från den engelska i fråga om begreppet ”utility” har vi utgått från den engelska versionen.

⁹⁰ Inspelet återges i sin helhet i bilagan till Energimyndigheten (2024b).

⁹¹ Energimyndigheten (2024f).

som genom detta skulle kunna erbjuda attraktiva paket som inte bara omfattar förslag på åtgärder, utförare osv utan också finansiering.

Vad gäller skattefinansiering skulle det vara ett relativt nytt inslag i det svenska skattesystemet, även om det finns paralleller i fakturamodellen för rot- och rutavdrag. En sådan förändring bör inte göras utan att först noggrant analysera vilken efterfrågan det finns på denna typ av lösning.

Sammantaget ser vi det alltså som angeläget att berörda aktörer, både bland de som erbjuder finansieringstjänster och de som nyttjar desamma, involveras i framtagandet och utformningen av konkreta åtgärder. Detta är inte minst viktigt då det i flera fall handlar om vilka tjänster som ska erbjudas av privata företag. Myndigheten bedömer att ytterligare insatser kommer att krävas för att uppfylla kraven i EED artikel 30, men föreslår att de nätverksaktiviteter som ingår i det nya uppdraget om insatser för ökad energieffektivitet (se kapitel 1) blir ett första steg i det arbetet, med målet att det ska resultera i väl förankrade och ändamålsenliga åtgärdsförslag. Dessa kan sedan presenteras inom ramen för Energimyndighetens nya uppdrag om bl a EPBD 17.

Nätverksaktiviteterna skulle lämpligen kunna bedrivas genom ett forum där aktörer från olika sektorer kan utbyta erfarenheter och utmaningar kring finansiering för energieffektivitetsåtgärder, i syfte att identifiera behov av konkreta åtgärder och diskutera utformningen av dessa. Relevanta branscher att involvera kan exempelvis vara aktörer inom bank- och finanssektorn, bygg- och anläggningssektorn, fastighetssektorn, installatörsbranschen och energibranschen, energitjänsteföretag samt representanter för hyresvärdar och privata bostadsägare.

En sådan process skapar också möjlighet för kunskapsöverföring som skulle kunna tillgängliggöra större volymer av privat kapital genom att aktörerna själva utvecklar sina erbjudanden. Exempelvis skulle kompetensutbyte mellan företag som arbetar med energieffektivisering och företag inom bank- och finanssektorn kunna ge bättre underlag för bedömning och värdering av olika typer av energieffektiviseringsåtgärder vid lånefinansiering. De insikter som framkommer i processen skulle också kunna användas i de informations- och kompetenshöjande insatser som också ingår i uppdraget om insatser för ökad energieffektivitet.

2.6.2 Stöd för ökad energieffektivitet och minskade koldioxidutsläpp i system för kyla och värme

EED 30.4 och 30.5 handlar om att medlemsstaterna dels ska främja inrättande av ekonomiska stödsystem för förbättrad energieffektivitet i system för individuell värme och kyla samt för fjärrvärme och fjärrkyla, dels främja rådgivning om minskade koldioxidutsläpp från lokal fjärrvärme och fjärrkyla. I fråga om individuell värme och kyla finns t o m 1 juni 2025 ett stöd för värmesystemsåtgärder i småhus. I fråga om fjärrvärme och fjärrkyla bedömer Energimyndigheten att uppmaningen framför allt riktar sig till medlemsstater som inte redan har ett väl utbyggt och till stor del fossilfritt kraft- och fjärrvärmesystem.

Det svenska fjärrvärmesystemet är däremot välutvecklat. Mer än hälften av alla bostäder och lokaler i Sverige värms med fjärrvärme och bland flerfamiljshus uppgår andelen till omkring 90 procent. Produktionen är dessutom i huvudsak förnybar, med 73 procent förnybart och 9 procent spillvärme 2023. Det innebär att Sverige redan i dag har ett effektivt fjärrvärmesystem enligt EED 26.1.⁹²

⁹² Energimyndigheten (2024j).

Fjärrvärmeföretag kan ges stöd och rådgivning genom Energiföretagen, en branschorganisation för företag som producerar, distribuerar, säljer och lagrar energi – däribland fjärrvärmeföretag. Ungefär 400 företag är idag samlade i branschorganisationen. Medlemsföretagen erbjuds service och rådgivning genom specialiststöd, omvärldsbevakning, teknikutveckling, utbildningar och konferenser i syfte att utveckla kompetensen inom branschen.⁹³

Inom fjärrvärme och fjärrkyla erbjuder branschorganisationen flera olika utbildningar som omfattar fjärrvärmens miljö- och klimatpåverkan samt effektivisering. Dessutom anordnas ett par årliga konferenser där branschorganisationen förmedlar ny kunskap, bland annat inom aktuella frågor som rör miljö, hållbarhet, forskning och utveckling. Konferenserna ska även utgöra ett forum för medlemsföretagen att utbyta erfarenheter med branschkollegor.⁹⁴

Flera svenska forskningsprogram är relevanta för fjärrvärme och fjärrkyla. Det gäller bl a Termo som utvecklar kunskap och innovationer för att integrera värme- och kylsektorn i ett fossilfritt energisystem, Bio+ som är inriktat på biomassa, bioenergi och bioekonomi samt Rebygg som finansierar forskning för en energi- och resurseffektiv bebyggelse.⁹⁵

Vad gäller finansiellt stöd kan företag och organisationer ges stöd för bl a utbyggnad av mindre fjärrvärmenät genom Klimatklivet.

Mot bakgrund av ovanstående bedöms inga ytterligare åtgärder krävas.

2.7 Förnybar energi i byggnader (RED 15a)

RED artikel 15a

3. Medlemsstaterna ska införa lämpliga åtgärder i sina nationella föreskrifter och byggregler och, i tillämpliga fall, i sina stödsystem, för att öka andelen el och uppvärmning och kylning från förnybara energikällor, både som producerats på plats eller i närheten liksom förnybar energi som tas från nätet, i byggnadsbeståndet. Sådana åtgärder kan inbegripa nationella åtgärder till förmån för avsevärda ökning av egenanvändningen av förnybar energi, gemenskaper för förnybar energi, lokal energilagring, smart laddning och dubbelriktad laddning, andra flexibilitetstjänster, såsom efterfrågefleksibilitet, och i kombination med energieffektiviseringar avseende kraftvärme och större renoveringar som ökar antalet nära-nollenergibyggnader och byggnader som går längre än minimikraven avseende energiprestanda i enlighet som föreskrivs i artikel 4 i direktiv 2010/31/EU.

För att uppnå den vägledande andel förnybar energi som föreskrivs i punkt 1 ska medlemsstaterna i sina nationella föreskrifter och byggregler och, i tillämpliga fall, i sina stödsystem eller på andra sätt som har motsvarande verkan kräva att miniminivåer av energi från förnybara energikällor, både som producerats på plats eller i närheten och som hämtats från nätet, används i nya byggnader och i befintliga byggnader som genomgår betydande renoveringar eller där värmesystem förnyas, i enlighet med direktiv 2010/31/EU och förutsatt att detta är ekonomiskt, tekniskt och funktionellt genomförbart. Medlemsstaterna ska möjliggöra att dessa miniminivåer uppnås genom, bland annat, ett effektivt system för fjärrvärme och fjärrkyla.

För befintliga byggnader ska första stycket vara tillämpligt på väpnade styrkor endast i den utsträckning som tillämpningen av det inte strider mot karaktären av och huvudsyftet med de väpnade styrkornas verksamhet, och med undantag för materiel som används endast för militära ändamål.

⁹³ <https://www.energiforetagen.se/om-oss/>.

⁹⁴ <https://www.energiforetagen.se/utbildning/>.

⁹⁵ Energimyndigheten (2024j).

...

6. För att uppnå den vägledande andel förnybar energi som anges i punkt 1 ska medlemsstaterna främja användningen av system och utrustning för förnybar värme och kyla och de får främja innovativ teknik, såsom smarta system och smart utrustning för värme och kyla som drivs med förnybar el, i tillämpliga fall tillsammans med smart förvaltning av energianvändning i byggnader. För detta ändamål ska medlemsstaterna använda alla lämpliga åtgärder, verktyg och incitament, inbegripet energietiketter som utarbetats enligt förordning (EU) 2017/1369, energicertifikat som fastställts enligt artikel 11 i direktiv 2010/31/EU och andra lämpliga certifikat eller standarder som tagits fram på unionsnivå eller nationell nivå, och de ska säkerställa att lämplig information och rådgivning ges om förnybara, mycket energieffektiva alternativ samt om vilka finansieringsinstrument och stimulansåtgärder som finns tillgängliga för att främja ett ökat utbyte av gamla värmesystem och ökad omställning till lösningar som baseras på förnybar energi.

RED 15a innehåller flera bestämmelser om att medlemsländerna ska införa lämpliga åtgärder för att öka andelen förnybar energi i byggnader. Liknande skrivningar fanns redan i det tidigare direktivet och har genomförts genom plan- och bygglagen med tillhörande förordning samt Boverkets föreskrifter och allmänna råd. Nytt i det reviderade direktivet är dock uttryckliga hänvisningar till att detta också kan röra energigemenskaper, smart och dubbelriktad laddning samt efterfrågeflexibilitet och andra flexibilitetstjänster.

Nedan listas ett antal möjliga åtgärder inom dessa nya områden som Energimyndigheten föreslår kan övervägas för att ytterligare bidra till en ökad användning av förnybar energi i byggnader. De flesta av förslagen har tidigare presenterats i andra uppdrag och beskrivs därför endast i korthet. Därutöver har Boverket ett regeringsuppdrag (KN2024/01373) om att ta fram underlag för genomförandet av krav inom solenergi i EPBD, där de åtgärder som föreslås också kan bidra till RED 15a.

2.7.1 Energigemenskaper

Energimyndigheten har i en rapport om energigemenskaper lämnat flera förslag för att främja sådana. Bland annat föreslås att Energimarknadsinspektionens förslag på en legal definition av energigemenskaper införs.⁹⁶ Behovet av en definition har också lyfts i flera av de inspel som inkommit under samrådet för detta uppdrag. Införandet av en definition skulle underlätta markant vid utvecklingen av regelstöd och nya förslag kopplat till energigemenskaper.

Rapporten bedömer också att en fortsatt satsning på kunskapshöjande insatser är en viktig del för att främja bildandet av energigemenskaper och föreslår bland annat riktade satsningar inom ramen för Energimyndighetens forsknings- och innovationsprogram. Mot denna bakgrund öppnade myndigheten i december 2024 en utlysning som syftar till att utforska förutsättningar och hinder för olika konkreta fall av energigemenskaper.⁹⁷ Målet är att bygga ny kunskap och ta fram förbättrade metoder och modeller som kan möjliggöra och underlätta bildandet av gemenskaper. Medel kan sökas för genomförbarhetsstudier och utredande studier eller synteser.

Kopplat till denna utlysning kommer Energimyndigheten att arbeta med en stöd- och informationssatsning där projekten som beviljas stöd ska vara med i ett gemensamt utvecklings- och lärandearbete tillsammans med Energimyndigheten och andra relevanta aktörer. För att sprida den kunskap som framkommer ska ett antal information- och

⁹⁶ Energimyndigheten (2024k).

⁹⁷ <https://www.energimyndigheten.se/utlysningar/energigemenskaper-och-energidelning/>.

kommunikationsinsatser riktat till olika målgrupper genomföras, exempelvis seminarier, vägledning och annan typ av information på webben eller i tryck. Arbetet med stöd- och informationsinsatsningen kommer att löpa över 2,5 år, med start våren 2025.

I rapporten finns också ett förslag om att Energimyndigheten och Energimarknadsinspektionen ska få ett uppdrag att i samverkan ta fram stöd i form av godkända ”typfall” för hur delning kan främjas i energigemenskaper. Detta uppdrag kan med fördel utformas så att en eventuell utredning kan dra nytta av arbetet med den ovannämnda utlysningen och stöd- och informationsinsatsningen.

Energimyndigheten föreslår vidare i rapporten att Energimarknadsinspektionen bör få i uppdrag att verka proaktivt för att de nyttor som energigemenskaper kan ge ska speglas i elnätsbolagens nättariffer. Elnätsrabatter för att främja energigemenskaper har tidigare bland annat införts i Österrike, Italien och Belgien.

I det samråd som genomförts inom ramen för detta uppdrag berörde flera inspel behovet av tydligare regelverk kopplat till energidelning och energigemenskaper. Förslag på ny lagstiftning kring energidelning har nyligen lämnats av Energimarknadsinspektionen⁹⁸. Förslagen bör även övervägas i ljuset av skrivningarna om energidelning i RED 15a.

I redovisningen av uppdraget presenterar Ei författningsförslag som reglerar elanvändares och nätföretags skyldigheter och rättigheter kopplat till energidelning. Bland annat föreslås att alla elanvändare, med undantag för stora företag, ska ha rätt att delta i energidelning av förnybar energi inom gränsen för det elområde där parterna har sina elektriska anläggningar, förutsatt att någon åtagit sig det ekonomiska ansvaret för de obalanser som energidelningen orsakar. Ei föreslår också att elleverantören ska vara skyldig att dra av den delade och inmatade elen från den totala fakturerade förbrukningen, samt att marknadsaktörer ska förbjudas att diskriminera en elanvändare som deltar i energidelning.

I Energimyndighetens tidigare uppdrag om energigemenskaper ingick inte att lämna förslag på skatteområdet, något som efterfrågats av flera aktörer i samrådet för detta uppdrag. Energimyndigheten har i olika sammanhang efterlyst en större översyn av energibesattningen och i synnerhet elskatten, mot bakgrund av både den allt yvigare floran av nedsättningar och undantag och de nya förutsättningar som elektrifiering, nyindustrialisering och energiomställningen i stort ger. I en sådan översyn bör beskattningen av energi som produceras och används inom energigemenskaper lämpligen ingå.

2.7.2 Smart och dubbelriktad laddning

Skrivningar om möjligheter till smart och dubbelriktad laddning finns förutom i RED 15a även i EPBD 14, där det senare omfattas av ett uppdrag till Boverket (KN2024/01374). Därutöver finns tidigare förslag från flera myndigheter för att främja smart och dubbelriktad laddning, såsom att lämplig myndighet bör få i uppdrag att ta fram krav på kommunikationsprotokoll vid statligt investeringsstöd till elbilsaddning, så att tekniken kan användas för smart styrning⁹⁹. Det finns flera statliga stöd för elbilsaddning längs vägnätet, men kopplat till energianvändning i byggnader gäller detta framför allt skattereduktioner för grön teknik, där stöd ges till privatpersoner som installerar en laddningspunkt för elfordon, och bidraget Ladda bilen, där stöd ges till bostadsrättsföreningar, företag och andra organisationer som vill erbjuda laddning för elfordon.

⁹⁸ Energimarknadsinspektionen (2025).

⁹⁹ Energimarknadsinspektionen (2023).

Vidare har Energimarknadsinspektionen lämnat ytterligare förslag för att främja dubbelriktad laddning, vilka också kan övervägas. Bland annat finns förslag om att tillgängliggöra samlad information om elnätstariffer för att främja utvecklingen av tjänster för smart laddning, samt att ge lämplig myndighet i uppdrag att öka kännedomen om behovet av och möjligheterna till smart och dubbelriktad laddning.¹⁰⁰

2.7.3 Flexibilitetstjänster

Frågan om flexibilitetstjänster kopplat till byggnader kan delvis komma att beröras av Boverkets uppdrag om metoder och definitioner enligt EPBD (KN2024/01304), där myndigheten bland annat ska analysera och lämna förslag på genomförande av artikel 13 om byggnaders installationssystem samt artikel 11 om nollutsläppsbyggnader. I artikel 13 finns flera krav på utrustning av system för fastighetsautomation och fastighetsstyrning, vilka kan möjliggöra ökad efterfrågeflexibilitet i byggnader. I artikel 11 ställs det krav på att en nollutsläppsbyggnad, om det är ekonomiskt och tekniskt genomförbart, ska erbjuda kapacitet att reagera på externa signaler och då anpassa byggnadens energianvändning, produktion av energi eller energilagring. Enligt artikel 7 ska medlemsstaterna säkerställa att alla nya byggnader är nollutsläppsbyggnader från och med 1 januari 2030.

Regeringen har också gett Boverket i uppdrag att genomföra en översyn av systemet med energideklarationer enligt direktivet om byggnaders energiprestanda (KN2024/01303). I det arbetet har Energimyndigheten lämnat inspel om att Boverket bör undersöka möjligheten att inkludera en effektdimension som också synliggör potentialen för flexibilitetsåtgärder i energideklarationen, i linje med resonemangen i Energimyndighetens rapport *Effektiv användning av energi, effekt och resurser*¹⁰¹.

Som nämndes i kapitel 2.7.1 om energigemenskaper har Energimyndigheten tidigare efterfrågat en större översyn av energibeskattningen och i synnerhet elskatten. Energimyndigheten har också föreslagit att utreda en dynamisk elskatt som yttrycks som ett procentuellt påslag på elpriset¹⁰². Jämfört med dagens fasta påslag skulle en dynamiskt utformad elskatt stärka incitamenten till efterfrågeflexibilitet och underlätta för en ökad användning av förnybar energi, i byggnader såväl som i resten av samhället.

¹⁰⁰ Energimarknadsinspektionen (2024).

¹⁰¹ Energimyndigheten (2024i).

¹⁰² Energimyndigheten (2024i).

3 Slutsatser

I de följande beskriver vi i vilken mån vi bedömer att direktivens bestämmelser uppfylls idag och, när de inte uppfylls, hur de bör tas vidare. Uppställningen omfattar inte de bestämmelser som behandlats i tidigare delredovisningar, riktar sig mot kommissionen eller av andra skäl inte utgör skarpa krav på medlemsstaterna. Inte heller omfattas bestämmelser om att generellt främja energieffektivisering, där vi hänvisar till vårt uppdrag om styrmedel för att nå Sveriges energisparkrav¹⁰³. Uppställningen är vår tolkning av bestämmelsernas huvudsakliga innehåll, så för den fullständiga ordalydelsen hänvisas till de rutor med utdrag ur direktiven som inleder varje avsnitt. Förslag som föreslås tas vidare inom Energimyndighetens uppdrag om insatser för ökad energieffektivitet (se kapitel 1) markeras med *.

---

¹⁰³ Energimyndigheten (2024f).

Berörda bestämmelser	Huvudsakligt innehåll	Nuläge	Förslag på hantering
EED 3.5a-b	Kostnadsnyttoanalyser ska beakta nyttorna med energieffektivitet. Konsekvenser för energifattigdom ska beröras.	Nuvarande vägledningar om konsekvensanalyser och kostnadsnyttoanalyser speglar i låg grad nyttor med energieffektivitet utöver eventuella direkta klimatnyttor. Energifattigdom berörs inte särskilt, även om fördelningseffekter mer generellt kan beröras.	Kommande författningsändringar med anledning av principen om energieffektivitet först kommer sannolikt att behöva följas av föreskrifter och vägledning. ESV:s vägledande arbete om konsekvensutredningar behöver utvecklas vad gäller energiaspekter utöver eventuella klimatnyttor.
EED 3.5d	Medlemsstaterna ska identifiera lagstiftning och åtgärder som strider mot principen om energieffektivitet först och rapportera vad de gjort för att undanröja hindren.	Saknas.	Bör genomföras genom särskilt uppdrag eller utredning.
EED 22.1, 22.3c-d	Alla berörda ska kunna hitta information om tillgängliga energieffektivitetsåtgärder, inklusive finansiella och rättsliga ramar.	Information om effektiv energianvändning, inklusive tillgängliga bidrag och i förekommande fall relevanta regelverk, ges på energiochklimatekologin.se med hushåll, föreningar och mindre företag som huvudsaklig målgrupp. På energimyndigheten.se finns kompletterande information för fler målgrupper, som offentlig sektor, yrkesverksamma och större företag. Även boverket.se har information om energieffektiv förvaltning och renovering av byggnader.	Informationen bör samordnas bättre så att energiochklimatekologin.se är den primära informationskällan för den som vill effektivisera sin energianvändning medan energimyndigheten.se kompletterar med information till aktörer som berörs i andra roller än energianvändare och/eller omfattas av särskilda regelverk och boverket.se kompletterar med andra hållbarhetsaspekter utöver energi som kan aktualiseras i en byggnadsrenovering.*

Berörda bestämmelser	Huvudsakligt innehåll	Nuläge	Förslag på hantering
EED 22.3a-b, 22.4-5, EPBD 18.1-3a, 29.2	Gemensamma kontaktpunkter ska ge teknisk, administrativ och finansiell rådgivning till hushåll, små och medelstora företag och offentliga organ, stöd genom renoveringsprocessen både till hushåll och berörda installatörer m fl samt samarbeta med privata utförare och finansiärer.	Energi- och klimatrådgivningen erbjuder rådgivning till hushåll och små och medelstora företag men kan pga sin oberoende roll inte samarbeta med utförare och finansiärer. Energimyndigheten ger information till offentliga organ men för rådgivning förutsätts dessa anlita professionella energitjänsteföretag. Energimyndigheten och byggbranschen erbjuder utbildningar för yrkesverksamma.	I första hand bör marknaden för privata energitjänsteföretag främjas för att komplettera de kostnadsfria insatserna med mer omfattande insatser, vilka även kan matcha kunden mot specifika utförare, innan det blir aktuellt att överväga offentliga ingripanden. Utöver generella insatser för att främja energitjänstemarknaden (se EED 29) bör en kvalitetsmärkning för energitjänsteföretag som vill kalla sig gemensam kontaktpunkt tas fram. Vidare behöver beställarkompetensen hos offentliga organ m fl stärkas genom utbildningsinsatser.*
EED 22.6, 22.7, 24.3e, EPBD 29.1	Utsatta hushåll ska ges skräddarsydd information och erbjudas särskilda tjänster. Sociala aktörer ska ges stöd att jobba mot utsatta hushåll.	Finns inte idag. Svårt att identifiera utsatta hushåll utan tillgång till energideklarationsregistret.	Kommunerna behöver få ett utpekat ansvar att jobba uppsökande mot utsatta hushåll, både inom ramen för verksamheter som kan komma i kontakt med målgruppen (såsom socialtjänst och hemtjänst) och genom riktade insatser antingen i egen regi eller i samarbete med ideella aktörer. Kommunerna behöver ges tillgång till energideklarationsregistret för att ihop med inkomstdata kunna identifiera utsatta hushåll/områden.
EED 22.8	Energianvändare ska ha tillgång till tvistlösning utanför domstol.	Finns idag för hushåll mot företag men inte företag mot företag eller hushåll mot hushåll.	Utred organ för tvistlösning utanför domstol enligt Energimarknadsinspektionens förslag. ¹⁰⁴

¹⁰⁴ Energimarknadsinspektionen (2025).

Berörda bestämmelser	Huvudsakligt innehåll	Nuläge	Förslag på hantering
EED 22.9	Delade incitament mellan fastighetsägare och hyresgäst och mellan olika ägare ska undanröjas, bl a genom flerpartsdialog med relevanta parter.	Finns viss flerpartsdialog inom Energimyndighetens behovsägarnätverk vilka bl a tagit fram modeller för gröna hyresavtal.	Delade incitament kommer att behandlas i kommande renoveringsplan enligt EPBD, där Boverket och Energimyndigheten har i uppdrag att ta fram underlag. Beroende på utfall av den analysen kan ytterligare insatser, bl a i form av flerpartsdialoger, övervägas.
EPBD 29.1	Informations- och upplysningskampanjer ska genomföras.	Den kommunala energi- och klimatrådgivningen jobbar i varierande grad med kampanjer.	Den nationella rådgivningsfunktionen ¹⁰⁵ bör ta fram kampanjer som kan köras nationellt och/eller kommunalt.*
EPBD 29.3	De som ansvarar för genomförandet av EPBD ska ges vägledning och utbildning, särskilt för att kunna beakta energieffektivitet, förnybar energi mm vid planering, utformning, byggande och renovering av industri- eller bostadsområden.	Energimyndigheten har en vägledning om kommunal energiplanering. Fysiska planerare ges visst stöd genom andra aktörer som länsstyrelsen och Sveriges kommuner och regioner.	Energimyndigheten kan utveckla vägledningen och samarbeta med andra aktörer som når målgruppen.*
EED 24	Utsatta hushåll ska prioriteras för energieffektivitetsinsatser och skyddas från oönskade effekter av andra åtgärder.	Utsatta hushåll har varken prioriterats i insatser för ökad energieffektivitet eller i förekommande fall kompensatoriska insatser (t ex elprisstöd). Nuvarande praxis för hyressättning riskerar att driva fram oönskade standardhöjningar med tillhörande hyreshöjningar i samband med energirenoveringar.	Utöver förslag med anledning av EED 8.3 om energibesparingar hos utsatta hushåll ¹⁰⁶ behöver frågan hanteras i uppdraget om styrmedel och finansiering enligt EPBD (KN2024/02515). För att skydda hushåll från energifattigdom i vanskötta fastigheter krävs en översyn av rättsliga och andra verktyg.
EED 28.1, EPBD 26.1	Lämplig kompetensnivå för energieffektivitetsrelaterade yrken och andra yrken inblandade i renoveringar ska säkerställas, bl a genom nätverk.	Branschorganisationer kan av eget intresse jobba med kompetensfrågor, men för att säkerställa lämplig kompetensnivå krävs sannolikt ett nätverk där även offentliga aktörer är involverade.	Energimyndigheten bör etablera ett eller flera nätverk som forum för denna och andra kompetensrelaterade bestämmelser i EED och EPBD.*

¹⁰⁵ Som föreslås i Energimyndigheten (2024e).

¹⁰⁶ Energimyndigheten (2024f).

Berörda bestämmelser	Huvudsakligt innehåll	Nuläge	Förslag på hantering
EED 28.1-2, 28.4-5, EPBD 26.2	Det ska finnas ackrediterade certifieringar, som beaktar befintliga europeiska eller internationella standarder, för energieffektivitetsrelaterade yrken och om lämpligt även för andra yrken inblandade i renoveringar. Deltagande i certifieringarna ska främjas och information om certifieringarna spridas till användarna.	Det finns ackrediterade certifieringar för energikartläggare och oberoende experter (som bl a utför energideklarationer) samt installatörer för värmepumpar och förnybar energi. Därutöver finns en branschinitierad certifiering som är öppen för alla företag inom energieffektivitet men den är inte ackrediterad. Båda sorter beaktar befintliga standarder. Energimyndighetens webbplats informerar om certifierade installatörer och Energi- och klimatrådgivningens webbplats hänvisar till berörda branschorganisationer.	Nätverket som ska etableras enligt EED 28.1 bör diskutera hur befintliga certifieringar kan utvecklas på ett sätt som möter såväl direktivets krav som marknadens efterfrågan. Informationen om certifieringarna kan utvecklas på de aktuella webbplatserna.*
EED 29.1, 29.3, 29.6a+c	Information ska spridas, bl a genom kontaktpunkter, om tillgängliga energitjänsteavtal och klausuler som bör ingå, finansieringslösningar för energieffektivisering, certifierade leverantörer av energitjänster samt metoder för att följa upp och verifiera utfallet av insatserna.	Saknas i huvudsak, även om viss grundläggande information om energitjänster finns på Energi-myndighetens webbplats.	Informationen bör utvecklas, tillsammans med uppgifterna enligt EED 29.5.*
EED 29.2	Utvecklingen av kvalitetsmärkning ska uppmuntras.	Den branschinitierade certifieringen som beskrevs under EED 28 certifierar företag, bl a energitjänsteföretag.	Det bör tas fram en särskild kvalitetsmärkning för energitjänsteföretag som vill kalla sig gemensam kontaktpunkt (jfr EED 22 och EPBD 18).
EED 29.5	Offentlig sektor ska ges stöd i form av modeller och bästa praxis för avtal om energiprestanda samt en databas med projekt som avser sådana avtal.	Energimyndigheten och Energieffektiviseringsföreningen erbjuder viss grundläggande information om avtal om energiprestanda men inga modellavtal, bästa praxis eller databas.	Stödet behöver utvecklas utifrån både direktivets krav och offentlig sektors behov, vilket innebär att stödet bör omfattas såväl avtal om energiprestanda som andra energitjänsteavtal. Upphandlingsmyndigheten behöver bistå med upphandlingskompetens.*
EED 29.6b	Hinder för energitjänster ska tas bort.	Upphandlingsregler kan utgöra hinder för vissa typer av energitjänsteavtal. För att kunna identifiera presumtiva kunder behöver energitjänsteföretagen kunna komma åt energideklarationsregistret utan att först inhämta samtycke från de presumtiva kunder de ännu inte identifierat.	Hinder i upphandlingsregelverket bör ses över i samband med pågående översyn av EU:s upphandlingsdirektiv. I Boverkets uppdrag om energideklarationer behöver energitjänsteföretagens behov av tillgång till energideklarationsregistret beaktas.

Berörda bestämmelser	Huvudsakligt innehåll	Nuläge	Förslag på hantering
EED 29.7	Tvister om avtal om energitjänster eller energiprestanda får lösas genom en mekanism för tvistlösning utanför domstol.	Finns mekanism för tvistlösning mellan hushåll och företag men inte mellan företag och företag (se EED 22.8).	Om så önskas – direktivet säger <i>får</i> och inte <i>ska</i> – kan detta ingå i mekanismen för tvistlösning enligt EED 22.8.
EED 30.3	Låneprodukter för energieffektivitet ska erbjudas. Finansieringslösningar med återbetalning över energifakturan eller (fastighets)skatten ska främjas. Finansinstitut ska informeras om möjligheten att finansiera energieffektivisering. Lånegarantier för energieffektivisering ska främjas.	Banker erbjuder olika typer av gröna lån mm för energieffektivitet. Finansieringslösningar som nyttjar energifaktura eller skatt för återbetalning förekommer inte. Det ges ingen särskild information till finansinstitut. Boverket erbjuder kreditgarantier som i teorin snarare än i praktiken kan användas för viss energieffektivisering.	Behov av och förutsättningar för att utveckla finansieringslösningar bör analyseras i samverkan med finansiärer, kunder och myndigheter.*
EED 30.4-5	Energieffektiva system för värme och kyla ska stödjas ekonomiskt. Rådgivning om minskad klimatpåverkan från fjärrvärme/fjärrkyla ska erbjudas.	Ekonomiskt stöd finns genom bl a småhusstöd och Klimatklivet. Branschorganisationen Energi-företagen erbjuder rådgivning till sina medlemmar.	Inga ytterligare åtgärder krävs.
RED 15a.3+6	Användningen av förnybar energi i byggnader ska främjas, bl a genom byggregler och i förkommande fall stödssystem. Detta kan även inkludera främjande av energigemenskaper, smart och dubbelriktad laddning samt flexibilitetstjänster.	Bestämmelserna fanns i huvudsak redan i tidigare direktiv och har genomförts i bl a Boverkets byggregler, men hänvisningen till energigemenskaper, smart och dubbelriktad laddning samt flexibilitetstjänster är ny.	Energimyndigheten och Energimarknadsinspektionen har på senare år lämnat ett antal förslag på området som bör tas vidare. Frågorna berörs också av Boverkets uppdrag om EPBD 10, 11, 13 och 14.

4 Konsekvenser

Förslagen omfattar inga författningsändringar och träffas därför inte av förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar. Någon konsekvensbeskrivning efterfrågas heller inte i uppdraget. Flera av förslagen rör mindre förändringar, såsom justeringar i innehållet på olika webbplatser, där inga betydande negativa konsekvenser kan förutses. Andra förslag beskrivs endast på översiktlig nivå och behöver preciseras i kommande arbete, vari konsekvenserna bör belysas närmare.

5 Referenser

- Boverket (2013a). *Analys av delade incitament för energieffektivisering.*
- Boverket (2013b). *Förslag till nationell strategi för energieffektiviserande renovering av byggnader.*
- Boverket (2016). *Underlag till den andra nationella strategin för energieffektiviserande renovering.*
- Boverket (2019). *Underlag till den tredje nationella strategin för energieffektiviserande renovering.*
- CIT Energy Management (2019). *Utvärdering av Beställarkompetens. Erfarenheter från BeBo och Belok.*
- CIT Renergy (2025). *Kapacitets- och kompetenshöjande insatser för energitjänster.*
- Energimarknadsinspektionen (2023). *Främjande av ett mer flexibelt elsystem.* Ei R2023:18.
- Energimarknadsinspektionen (2024). *Förutsättningar för elfordon att bidra till elsystemets flexibilitet och hur dubbelriktad laddning kan bidra till minskade kostnader – Bedömning enligt artikel 15.3 och 15.4 i AFIR.* Ei R2024:08.
- Energimarknadsinspektionen (2025). *Energidelning och andra nyheter till följd av ändringar i EU:s elmarknadslagstiftning.* Ei R2025:01.
- Energimyndigheten (2012). *Energitjänster i Sverige.* ER 2012:22.
- Energimyndigheten (2024a). *Underlag för genomförande av delar av de omarbetade EU-direktiven om energieffektivitet, byggnaders energiprestanda och förnybar energi – Delredovisning med författningsförslag.*
- Energimyndigheten (2024b). *Redovisning av samråd om EPBD mm – Delredovisning inom regeringsuppdraget om underlag för genomförande av delar av de omarbetade EU-direktiven om energieffektivitet, byggnaders energiprestanda och förnybar energi.*
- Energimyndigheten (2024c). *Bedömning enligt EED artikel 28.6 – Delredovisning inom regeringsuppdraget om underlag för genomförande av delar av de omarbetade EU-direktiven om energieffektivitet, byggnaders energiprestanda och förnybar energi.*
- Energimyndigheten (2024d). *Utvecklingsmöjligheter för den kommunala energi- och klimatrådgivningen – Delredovisning.*
- Energimyndigheten (2024e). *Utvecklingsmöjligheter för den kommunala energi- och klimatrådgivningen – Slutrapport.*
- Energimyndigheten (2024f). *Underlag inför genomförande av artikel 8, 10 och delar av 24 i det omarbetade EED – Slutrapport.*
- Energimyndigheten (2024g). *Underlag inför genomförande av artikel 5 och 6 i det omarbetade direktivet för energieffektivisering – Slutredovisning av regeringsuppdrag.*
- Energimyndigheten (2024h). *Kompetens för samhällets elektrifiering. Slutrapport för regeringsuppdrag att samordna en nationell kraftsamling.* ER 2024:28.
- Energimyndigheten (2024i). *Effektiv användning av energi, effekt och resurser – För att underlätta elektrifieringen.* ER 2024:03.

Energimyndigheten (2024j). *Underlag till genomförande av artikel 25.1–25.5 i direktivet om energieffektivitet.*

Energimyndigheten (2024k). *Energigemenskaper – förutsättningar och förslag på främjandeinsats.* ER 2024:20.

EU-kommissionen (2023). *Kommissionens rekommendation av den 12 december 2023 om införlivande av artikel 30 om nationella energieffektivitetsfonder, finansiering och tekniskt stöd i direktiv (EU) 2023/1791 om energieffektivitet (omarbetning av energieffektivitetsdirektivet).*

EU-kommissionen (2024). *Kommissionens rekommendation (EU) 2024/2481 av den 13 september 2024 om fastställande av riktlinjer för tolkningen av artiklarna 21, 22 och 24 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/1791 vad gäller de konsumentrelaterade bestämmelserna.*

HSLF-FS 2024:10. *Folkhälsomyndighetens allmänna råd om temperatur inomhus.*

Lind, H., & Blomé, G. (2012). Slumlords in the Swedish welfare state: How is it possible?. *International Journal of Housing Markets and Analysis*. 5:2, s. 196–210.

Hållbar energi för alla

Energimyndighetens uppdrag är att förena ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet i energisystem, som är hållbara och kostnadseffektiva med en låg påverkan på hälsa, miljö och klimat.

Vi bidrar med fakta, kunskap och analyser om tillförsel och användning av energi i samhället, och arbetar för en trygg energiförsörjning.

Forskning om framtidens energisystem och teknik får stöd av oss. Vi stöttar också affärsutveckling som gör det möjligt att kommersialisera innovationer och ny teknik, och ser till att goda lösningar kan exporteras.

Vi ansvarar för Sveriges officiella statistik på energiområdet, och hanterar stödsystem så som elcertifikatsystemet och handeln med utsläppsrätter. Dessutom deltar vi i internationella klimatsamarbeten, och förmedlar fakta om effektivare energianvändning till hushåll, företag och myndigheter.

Energimyndigheten är också beredskapsmyndighet och sektorsansvarig myndighet inom energiområdet.

Energimyndigheten, Box 310, 631 04 Eskilstuna

Telefon 016-544 20 00

E-post registrator@energimyndigheten.se

energimyndigheten.se